CODREANU HAIDUCU

NUVELA ORIGINALĂ

COMPUSĂ DE

N. D. POPESCU

EDIŢIUNEA II.

CU PATRU ILUSTRATIUNI

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA DOR. P. CUCU
8, BUL. ELISABETA, 8.

EDITURA LIBRARIEI H. STEINBERG
7, CALEA RAHOVEI, 7.

1892.

I

CODRU GORUNULUI

Intre Râmnic şi Focşanĭ, cam p'acolo pe unde adĭ trece linia ferată Budeŭ-Mărăşescĭ, era maĭ acum optdecĭ de anĭ o pădure seculară dependinte de schitul Poiana Măruluĭ désă şi stufoasă care se întindea spre miadă noapte până în creeriĭ munţilor, spre miadă di până în marginea Bărăganuluĭ, spre răsărit trecea fruntaria Moldoveĭ şi se împreuna cu anticele sale pădurĭ şi spre apus îşĭ da mâna p'aproape de Bucov cu vestita pădure a Vlăsieĭ din care adĭ a rĕmas numaĭ câte-va crâmpee câte aŭ făcut parte din domeniile statuluĭ.

Acea pădure măreaţă şi seculară se numea codru Gorunuluĭ din causă că cea maĭ mare parte din copaciĭ eĭ eraŭ gorunĭ bĕtrânĭ de când lumea.

Intr'acea pădure cam pe la mijlocul vereĭ anuluĭ 1813, pe când domnea in Moldova Scarlat Calimache şi în ţara Românească Ioan Caragea Voivod, într'o seară lină şi senină, puţin după amurgitu şi 'nainte d'a răsări luna se vedeaŭ adunaţĭ vr'o doisprezece inşĭ tot unul şi unul în inima pădureĭ, unde locul era maĭ retras şi maĭ selbatic şi vorbeaŭ între eĭ stând în picióre şi rezemându-se în nişte flinte lungĭ şi largĭ la buse ca cum s'ar fi sfătuit de lucrurĭ de mare importanţă.

Unul dintr'aceĭ necunoscuţĭ era alb colilie şi cu mustaţa ca zăpada, altul purta barbă scurtă şi deasă neagră amestecată cu multe fire cărunte, ceĭ alţĭ aveaŭ pe chip şi pĕr pecetia ne înduratei vremĭ

care le dovedeaŭ că trecuse de mult peste termenul maturităţiĭ; numaĭ unul din eĭ purta o bărbuliţă plăviţă amestecată cu fire argintiĭ care părea că nu trecuse însă peste cincĭ-ḑecĭ de anĭ. Nu maĭ mĕ cerc a le ḑescri trăsurile feţelor fie-căruia, nicĭ costumele ce purtaŭ maĭ toţĭ căcĭ cu toţiĭ sunt pentru noĭ vechĭ cunoscinţe şi numele lor ajunge ca să le descrie şi chipul şi portul. Voiŭ spune numaĭ iubiţilor noştriĭ lectorĭ care de bună seamă aŭ binevoit să citească cele patru episode din viaţa luĭ Bujor haiducul, că între aceĭ doĭ-spreḑece ceĭ maĭ fruntaşĭ eraŭ Hârgot, Ţandără, Ţărăngoĭ, Coşmeliţă şi Codăŭ vestiţĭ locotenenţĭ aĭ vestituluĭ haiduc, şi că cel maĭ tânĕr dintre eĭ era Codreanu sufletul şi locotenentul luĭ Bujor.

Ce cătaŭ eĭ într'acea pădure, singur singureĭ fără nicĭ unul din ceata lor şi ce vorbeaŭ eĭ într'un mod aşea de solemn şi abia în buze par-că s'ar fi temut chiar de frunḑa de sus? Bine ar fi să aflăm, folosindu-ne de avantajele ce ne acordă calitatea noastră de povestitorĭ şi cititorĭ, şi să ne furişăm printre tulpinele groşilor goruni ca să tragem cu urechia şi să scim toată şireţenia.

— Va să ḑică hotărât trebue să ne despărţim? ḑise unchiaşul colilie care era vechia noastră cunoscinţă Hârgot haiducul.

— Trebue cu orĭ-ce chip, rĕspunse Codreanu căruia i se făcuse astă întrebare.

— Dar de ce trebue? întrebă Ţandură cu vocea sa cea bruscă şi gâlcevitoare.

— Par-că 'ţĭ tocăniĭ de maĭ bine de un ceas, rĕspunse Codreanu cu nerăbdare.

— Maĭ spune-mĭ o dată, că capul meŭ este greŭ şi nu strică doă spuse care să lămurească bine lucrurile.

— Fraţilor nu e vremea de glumit, rĕspunse cu

vocea solemnă Codreanu, ci de gândit și de rĕsgândit, căcĭ vremurile sunt grele, maĭ mult ca grele, și mintea trebue să ne fie tresvită și gândurile respicate ca să eșim din impas cu faciă curată.

— De aia așa e, murmură Țărăngoĭ.

— Greciĭ, fețiĭ meĭ, adaose Codreanu, de când aŭ plecat Muscaliĭ și-aŭ schimbat năravurile, aŭ început să se ia bine cu pămĕnteniĭ, s'aŭ împăcat cu cea maĭ mare parte din boerĭ și aŭ început .să maĭ ușiureze sarcina birurilor. Goștina și vaca seacă nu maĭ apasă grumajiĭ țeranilor; viața săracilor s'a maĭ ușurat o leacă și traiul s'a făcut maĭ lesnicios, pentru calicime cu chipul acesta jugul e maĭ puțin greŭ de purtat, veneticul ajunge să fie îngăduit, opinca nu se maĭ gândesce să scape de impilarea străină și noĭ nu maĭ găsim în ea tot sprijinul trebuincios.

— Așa e, grăi Codăŭ.

— Daca e așa ce trebue să facem noĭ? să stăm cu mâna în sân? întrebă Codreanu din ce în ce maĭ animat, să pustiim codru și să lăsăm pe cochințĭ să prindă rădăcinĭ în moșia strămoșească?

— Ba nu, murmură Cosmelița.

— Dacă nu apoĭ ce credĭ să facem ca să nu stăm cu mânele în sân? de aceia v'am chemat și v'am adunat aci ca să ne gândim și să chibzuim, și de aceia mi-am dat și eŭ părere că e bine să ne purtăm și noĭ după vremĭ și imprejurărĭ. Greciĭ scăpațĭ de grija noroduluĭ 'șĭ aŭ grămădit toate puterile lor ca să ne sdrobească, ca după ce vor scăpa de noĭ, pe urmă să'șĭ ia darul înapoĭ și să apese pe bietul țĕran maĭ amarnic ca întâĭ până ce l'o face să'șĭ ia lumea în cap pribegind peste Dunăre și munțĭ ca anțărĭ, ca pe urmă să umple țara cu grecĭ și veneticĭ îndecit maĭ numeroșĭ și să schimbe în moșie cațaonească sânta moșie a luĭ Stefan și Mihaiŭ.

— Să ne ferească D-ḑeŭ de una ca aceasta, strigară toţĭ haiducciĭ într'un glas.

— Să ne ferească D-ḑeŭ, dar maĭ întâĭ să ne ferim noĭ înşine ca să ajungem la bun liman. Bietul ţĕran în vecĭ apăsat şi suduit, nu are vreme să judece maĭ departe, ci pricepe numaĭ ce vede înaintea ochilor şi'şĭ dă socoteala numaĭ de ceea ce pricepe. El nu se gândesce la ceea ce o să se întâmple mâne, căcĭ mâne e prea departe pentru el, ci la ceia ce se întâmplă aḑĭ; el nu vede prăpastia ce'ĭ sapă străinu ca să caḑă în viitorime ci vede verdeaţa şi florile cu care e acoperită prăpastia; ast-fel că orĭ cuĭ va îndrăsni a le ḑice: păḑiţi-vĕ de primejdia de mâne, el le va ḑice: am scăpat de lude, de pogonărit, de văcărit, de ploconu steaguluĭ, de seama mică, de peceţĭ şi alte angarale, care 'mĭ storcea tot sângele din vine şi plătesc numaĭ 2 leĭ şi jumătate sfertu, adică abia cincĭ talere pe an şi oierit, vinărit şi dijmărit care nu s'a maĭ adăogat. Pas de 'l maĭ face să vaḑă cursa ce se ascunde după aceste momelĭ, pas de 'l maĭ pune pe cale să se primejduiască ca să'ţĭ vie într'ajutor.

— Aşa e, bine ḑicĭ, nicĭ nu maĭ încape îndoială, rĕspunse Hârgot cu vocea sa în tot d'auna convinsă prin raţionamentele altora; eĭ acum ce maĭ e de făcut?

— Ce e? iată ce: Pe ţĕran să'l lăsăm în pace câtă-va vreme şi să nu maĭ punem nădejde în el: de târgoveţĭ să ne ferim, căcĭ o mare parte din eĭ sunt veneticĭ şi avutul lor este prea mult legat de stăpânire; de boerĭ maĭ cu sémă să ne ferim ca de foc, de ne-ar făgădui cerul şi pămêntul şi ne-ar face pod de aur, căcĭ te dă de mal când ţi e lumea maĭ dragă peste Dunăre, vĕ aduceţĭ aminte ce păţi de la eĭ doĭ din aĭ lor: Catargiu şi Cantacosino; eĭ vor primi să se slujească cu noĭ, dar îndată ce vor birui, saŭ se vor împăca cu stăpânirea, saŭ singurĭ eĭ ne vor da pe mânele gâdeĭ.

— Atuncĭ nu e nicĭ un chip de scăpare, esclamă Țĕrăngoĭ îngrijat.

— Ba este unul, rĕspunse Codreanu.

— Care? întrebară iarășĭ toțĭ haiducii.

— Acela d'a ne încrede numaĭ în noĭ înși-ne, d'a nădăjdui ajutoare numaĭ de la noĭ și d'a scăpa din vâltoare numaĭ prin noĭ.

— Eĭ! frumoasă este astă vorbă, replică Țărăngoĭ, dar greŭ, greŭ de tot de adus la îndeplinire.

— Pentru ce ți se pare greŭ? ce pe vremea luĭ Bujor făceam alt-fel? vĕ aducețĭ aminte că ne merse bine căt lucrarăm numaĭ prin noĭ singurĭ, și începurăm să dăm înnapoĭ de când ne dădurăm coatele cu boeriĭ.

—Credĭ tu Codrene că numaĭ noĭ singurĭ vom fi îndestul de puternicĭ ca să venim de hac la atâta sudom de grecoteime? întrebă Codău.

— Nu, dreptul vorbind, rĕspunse Codreanu, nu suntem atât de puternicĭ dacă am sta tot la o-laltă cum stăm acum, vorba celuia mănâncă-mĕ lupe d'a gata; dar daca ne vom împrăștia ca puiĭ de potârniche peste tótă Moldova și țara Românească, daca vom face ce am făcut pe vremea luĭ Bujor când am fost în stare să ținem de scurt o întreagă împărăție, daca vom face fie-care din noĭ câte o ceată, despărțită prin depărtare dar unită prin inimă și dragoste, atuncĭ va fi alt-ceva.

— Ce ar putea să fie? esclamă Țandură cu glasul sĕŭ cel sĕlbatec, ce foloase maĭ marĭ am trage din desbinare pe câta vreme unirea care face puterea, dupĕ tine ne este păgubitoare?

— Dați-mĭ răgaz ca să vĕ lămuresc, rĕspunse Codreanu cu ton lin și aședat. Frațiĭ meĭ, adăogă el dupĕ un leac de gândire; într'adevĕr unirea face puterea, dar nu și grămădirea la un loc a întregeĭ pu-

terĭ ; ca dovadă este de faţă trecutul nostru, întêmplările şi păţităniele de la moartea luĭ Bujor încoace. Ce am făcut când eram maĭ multe cete unite printr'un gând? ne-am bătut cu o împărăţie întreagă şi ades am bătut'o ; ce am făcut de la spânzurarea luĭ Bujor de când suntem la o laltă şi până acum şi ce isprăvĭ am cules? maĭ nicĭ una; ne-am perdut cea maĭ mare parte din vreme fugind de poteră de icĭ dincolo, din pădurea asta în cea-altă şi din Moldova în ţara Românească, fără să fim de nicĭ un folos indatorireĭ noastre şi nicĭ măcar nouă înşine. Toată isteţimea, tot vicleşiugul şi toată puterea noastră de născocirĭ le am întrebuinţat numaĭ ca să amăgim potera care se ţinea într'una după urma noastră şi să scăpăm de cursele ce ni le întindea, lăsând foarte adesea în mânile duşmanilor o parte din pelea noastră, câte unul saŭ doĭ din fraţiĭ noştrĭ. Şi pentru ce toate astea? pentru că suntem prea numeroşĭ, pentru că nu ne putem furişa cu înlesnire şi nicĭ nu putem strecura fără să se bage de seamă, pentru că numĕrul nostru bate la ochĭ şi ne aduce la cap toată urgia stăpânireĭ.

— Dar bine, întrebă Cosmoliţă, pe vremea luĭ Bujor nu eram atâţia, ba şi maĭ mulţĭ?

— Ba eram, dar alte vremurĭ şi alt căpitan; eŭ nu îndrăsnesc nicĭ o dată să mĕ măsor la vrednicie cu Bujor; el avea darurile luĭ pe care nicĭ o dată nu le voiŭ potrivi cu ale mele, eŭ am însuşirile mele; el ştia să facă a se supune voinţelor luĭ toată suflarea, el avea dibăcia să facă din oamenĭ nişte unelte viĭ care să se misce numaĭ după voinţa luĭ, el ştiuse să 'şĭ facă un nume care să sădească încredere între fraţĭ şi groază între duşmanĭ. El putea să'şĭ schimbe chipul, să'şĭ schimbe glasul, să 'şĭ schimbe graiul ca să nu fie cu înlesnire cunoscut. El isbutise a subjuga voinţelor luĭ nu numaĭ ceata sa ci şi alte

cete sub alţĭ căpitanĭ care prinseră bucuros să asculte de poruncile luĭ, şi avea darul d'a sbura de ci dincolo fără să fie băgat de seamă saŭ cunoscut.

— Era pretutindenĭ şi nicăierĭ, strigă Hârgot cu entusiasm ştergându-şĭ din coada ochilor o lacrimă furişată.

— Eŭ nu sunt în stare să fac unele ca acelea; ḑise Codreanu cu glasul aproape perdut; pe urmă era şi alte vremurĭ, pe atuncĭ toţĭ Româniĭ Muntenĭ şi Moldovenĭ, ţĕranĭ şi târgoveţĭ, boerĭ şi mojicĭ eraŭ întărâtaţĭ împotriva Muscalilor şi grecoteilor, şi Bujor întêmpina ajutoare puternice şi credincioase de pretutindenĭ, pe când acum de când s'aŭ golit principatele de Muscalĭ s'aŭ potolit nemulţumiţiĭ şi toată leota parpaleţilor este pornită pe urmele noastre.

— Eŭ creḑ că suntem destuĭ de mulţĭ ca să ne împotrivim lor cu folos, murmură Codăŭ.

— Mulţĭ suntem, dar duşmaniĭ noştri sunt şi maĭ mulţĭ şi ne dovedesc mereŭ, şi ne hărţuesc într'una şi ne face să perdem pe ḑi ce trece câte o parte din puterile noastre pentru că eĭ se împrospătează ne întrerupt şi noĭ nu suntem în stare să ne înmulţim. Acum eĭ ne prigonesc cu înlesnire şi ne bate cu folos căcĭ suntem grămădiţĭ la un loc şi ne poate urmări fără de greutate, dar când am fi împărţiţĭ în maĭ multe cete, împrăştiaţĭ în maĭ multe locurĭ şi împreunaţĭ numaĭ prin inimă şi printr'o deplină înţelegere, atuncĭ am zăpăci pe neferĭ strajnic, am face pe stăpânire să şĭ pearḑă capul şi la vreme de nevoe o mână de oamenĭ ar putea scăpa maĭ lesne de toroapă de cât o armie întreagă.

— Aci cam aĭ dreptate, grăi Ţărăngoĭ.

— Am eŭ dreptate maĭ pretutindenĭ daca oţĭ fi cu luare aminte, rĕspunse Codreanu din ce în ce maĭ înviorat; uitaţi-vĕ la Tunsu care a intrat în codru

numaĭ de un an și care a ajuns spaima ciocoilor din Bucureștĭ și a pustiit drumurile marĭ de boerĭ și cochinţĭ. Cu ce numĕr de voinicĭ credeţĭ că face el atàtea minunĭ? cu doĭ-spre-ḑece cărora nu ajung nasul până la voĭ; ce de să ne trebuiască noă maĭ mulţĭ?

— Une orĭ nu ne trebue, murmură Ţandură, dar când e vorba d'a face o călcare mare ce facem?

— Vom face ce am făcut pe vremea luĭ Bujor, nu vom maĭ ţine ca acu pe bere și pe mâncare o leotă întreagă de oamenĭ ca să se tolănească cea maĭ mare parte din vreme în braţele leneĭ, ci vom năzui ca și maĭ nainte la ceata vecină; daca nu ne va ajunge una vom chema doă orĭ treĭ după trebuinţă, că sunt multe din mila sântuluĭ crucile de apărătorĭ aĭ drepturilor strămoșescĭ și după ispravă ne vom despărţi spre a ne vedea fie-care de treburile noatre.

— Astă părere nu e de loc próstă, ḑise Hârgot.

— Din potrivă e prea lesnicióśă și potrivită, maĭ cu sémă cu noĭ care ne cunoascem, ne înţelegem și ne iubim, ca uniĭ ce am slujit la o laltă, rĕspunse Codăŭ.

— S'o punem în lucrare fraţilor că e bună, ḑise și Ţărăngoiŭ.

— S'o punem, grăi în sfîrșit și Ţandură; dar cine să povăţuească aceste nuoĭ cete?

— Voĭ, rĕspunse Codreanu, voĭ voiniciĭ luĭ Bujor, oameniĭ luĭ de credinţă, prieteniĭ luĭ care 'ĭ aţĭ jurat pe patul sĕŭ de moarte în bordeiul trăsnit că veţĭ urma fără zăticneală tóte alcătuirile luĭ.

— Bine, ḑise Ţandură, dar peste noĭ cine să fie maĭ mare? cine să ne povăţuească și să ţie nedeslegate legăturile care ne unesc?

— Cine ne a fost maĭ marele nostru pân'acum? esclamă Hârgot, și cine ne a povăţuit de n'am dat de mal cu tóte nevoile prin care am trecut? Codreanu

să fie povăţuitorul nostru, Codreanu pe care ni l'a lăsat de căpetenie Bujor cu limbă de mórte.

— Codreanu, Codreanu să fie căpitenia căpiteniilor, strigară toţĭ haiduciĭ în cor ; să trăiască Codreanu.

—Fraţilor, rĕspunse Codreanu, eŭ priimesc să îndeplinesc şi de acum în colo voinţa căpitanuluĭ nostru, dar numaĭ după ce 'mĭ oţĭ jura că de departe ca şi de aproape vĕ veţĭ supune orbesce poruncilor mele.

— Jurăm, strigară toţĭ haiduciĭ de o dată.

— Juraţĭ asemenea ca la fie-ce capăt de lună iarnă saŭ vară vĕ veţĭ aduna aci, în pădurea Gorunuluĭ, şi chiar în acest loc spre a chibzui şi a ne sfătui?

— Jurăm.

— Şi că vom rĕmânea şi de acu încolo unițĭ şi supuşĭ alcătuirelor luĭ Bujor?

— Jurăm.

— Şi că vĕ veţĭ da tóte puterile ca din depărtare să fim tot cum am fost la o laltă, adică să avem un cuget, o trişte, o dorinţă şi ca fără să ne gândim la depărtare vom face prin unire puterea.

— Jurăm, jurăm.

— Atuncĭ duceţi-vĕ cu D-ḑeŭ unde vĕ va lumina voinţa luĭ, alegeţi-vĕ din cétă oameniĭ ce vĕ va plăcea şi lăsaţi-mĭ şi mie doĭ-spre-ḑece ; maĭ nainte însă de a ne despărţi să ne strângem încă o dată în braţe şi să ne legăm strasnic d'a fi până la mórte nisce vrednicĭ urmaşĭ aĭ luĭ Bujor.

O strângere frăţéscă adună la o laltă pepturile şi inimele vârtoşilor căpitanĭ de haiducĭ, şi după aceia fie-care apucă pe câte o potecă şi dispăru sub bolţile anticilor gorunĭ.

II.

MOȚU ȘI CODREANU

De la despărțirea de camaradiĭ seĭ Codreanu schimbă cu totul tactica învĕțată de la Bujor, după cum se schimbase și vremile și împrejurările. Nu 'șĭ maĭ hotărî un loc stătător de adăpostire nicĭ nu îșĭ maĭ stabili tabăra într'un mod temeinic și apărat prin felurite ascundătorĭ de surprinderea poteriĭ, ci îșĭ alese din ceată oameniĭ ceĭ maĭ sprintenĭ și maĭ hotărițĭ, le procură caĭ agerĭ și iuțĭ și începu să sboare cu eĭ când la dreapta când la stânga, când în sus și când în jos, strecurêndu-se foarte adesea printre pândele de poterașĭ și lăsându-ĭ buzațĭ când credeaŭ că 'ĭ-aŭ făcut de petrecanie.

Conacul luĭ era orĭ-ce pădure deasa și stufoasă, tabăra luĭ era stabilit orĭ-ce loc sĕlbatic și dificil de pĕtruns și întinderea zoneĭ luĭ de voinicie coprindea toată suprafața Moldoveĭ și țăreĭ Românescĭ.

Toate aceste măsurĭ nu eraŭ isvorîte dintr'un spirit de egoism nicĭ din pofta d'a face toate d'andoasele de cum le făcuse predecesorul sĕŭ, ci era numaĭ resultatul împrejurărilor. Cum aflarăm din convorbirea luĭ cu camaradiĭ seĭ domnia se împăcase cu poporul, strâmbătățile strângĕtorilor de bir încetase de o cam dată d'a fi prea asupritoare și plaga adunătorilor de lude nu maĭ era o satara pe capul săracilor; o mare parte din rolul astor straniĭ apărătorĭ aĭ drepturilor

poporuluĭ nu maĭ aveaŭ ființă și misiunea lor pentru care făcuse strajnic jurămâmtul îĭ oprea d'a asupri p'aceia ce încetase d'a fi asupritorĭ. Chiar și cele alte soiurĭ de nedreptățĭ încetase din partea stăpânireĭ. căcĭ Caragea Vodă îngrozit de proporțiunele ce luase despopularea țereĭ prin pribegie, adoptase disposițiunile cele maĭ umane și maĭ înțelepte ca să oprească d'a-șĭ părăsi vetrele pe ceĭ ce eraŭ gata de pribegie precum și maĭ d'a îndemna pe ceĭ pribegițĭ d'a se întoarce înapoĭ la căminul lor.

Eĭ! acu cu cine sĕ se rĕsboiască haiducĭĭ noștri? căcĭ eĭ nu eraŭ tâlharĭ de rând care să iasă la drumul mare și să globească pe orĭ-ce trecător; maĭ rĕmânea leota cea nenumĕrată a esploatatorilor munciĭ agricultorilor românĭ, haita de arendașĭ grecĭ care venise din patria lor fără de imineĭ și care ajungênd aicĭ se năpustise ca lăsustele peste toată suprafața ambelor principate și îșĭ făcuse averĭ însemnate din sângele ce supsese din inimele muncitorilor Românĭ. P'aceia trebuia să 'ĭ prigonească Codrenu, p'aceia trebuia să 'ĭ strângă în frâŭ, căcĭ chip de stârpit nu era și nicĭ era bine să fie până ce s'ar desvolta în Românĭ spiritul de speculă; pe aceia trebuia sĕ 'ĭ supravegheze ca să se aleagă neghina dintre grâŭ, căcĭ și între eĭ eraŭ mulțĭ oamenĭ de ispravă și cu frica luĭ D-zeŭ, și să împiedece pe ceĭ rĕĭ d'a abusa.

Toată astă supraveghere și înfrânare trebuia să fie ne adormită și cu efecte grabnice pentru ca să dea nisce resultate folositoare, și ca să fie ast-fel trebuia condusă de oamenĭ fără de preget, care să despice cu iuțeală spațiurĭ nemăsurate și să fie când în Iașĭ când în Focșanĭ și când în Cernețĭ cât se poate de de curând pentru ca pedeapsa să fie imediată. Aste espedițiunĭ n'aveaŭ nevoe de multe brațe la o laltă, dar de

multe căpetenii vrednice și voinici sprinteni care să nu scie ce va să dică osteneala.

Codreanu de o cam dată întêmpină multe deficultăți până să 'și ajungă la scop, din causa îndărătnicieĭ locotenenților seĭ prea mult deprinși cu rutina, dar le învinse pe toate prin ne preget prin marea sa activitate, și prin hotărîrea sa ne strămutată; afară de aceasta nevoia dete pe brasdă pe ceĭ îndărătnici căcĭ Codreanu pe cine nu 'l asculta 'l lăsa de capu luĭ până ce da de pragul de sus, și după ce o pățea apoĭ îl povățuia cum trebue să urmede și îl punea pe calea cea bună, și îl ținea de aproape până ce începea să meargă lucrurile strună. Cu chipul acesta doă-spre-dece cete resfirate pe toată suprafața țěreĭ începură a se înțelege și a lucra în comun acord ca cum n'ar fi făcut de cât una singură adunată la un loc.

Stăpânirea de o cam dată nu băgase de seamă astă transformare și urma înainte cu concentrarea unor forțe însemnate într'un sigur punct unde dobândea siguranță că s'a ivit ceata luĭ Codreanu, și strângea așa strângea cercul pînă ce prindea... usucul și afla că Codreanu s'a ivit în altă parte la cea l-altă extremitate a țěreĭ. După ce însă asemenea comediĭ se jucară de două saŭ treĭ orĭ, după ce vědură și vědură că formidabila ceată a luĭ Codreanu, care numěra maĭ bine de 150 luptătorĭ, se evapora ca o bășică de săpun în strânsura cerculuĭ lor; și fugea printre rosturile sentinelelor lor fără să maĭ aibă nevoe de luptă ca altă dată, și după ce se încredințară că asemenea scene s'aŭ petrecut și în Moldova de sus și în partea de munte și de câmp a țěreĭ Româneștĭ, Greciĭ ghiciră în fine adevěrul, pricepură că haiduciĭ și-aŭ îmbucățit ceata, și numaĭ de cât își îmbucățiră și eĭ midloacele de prigonire și își respândiră arnăuțiĭ preste toată suprafața țěreĭ.

Codreanu nu purta grije de una ca asta, căcĭ avea el ac de cojocul potereĭ şi ştia cum să'ĭ vie de hac, dar îl mânca pe el o singură grije: nu putuse să dea cu mâna de un cal cum vrea el, cal vânjios şi iute ca glonţul, căcĭ pentru un căpitan de haiducĭ un cal bun este o comoară nepreţuită care poate fi în stare da'l scoate din multe toroape. Muncit d'asemenea gândurĭ plecă omul din herghelie in herghelie şi din stână în stână; ba prin Slam Râmnic, ba prin Soroca, ba chiar prin Bugeacul tătăresc, dar de surda căta, că de ceia ce dorea nu putea să dea cu mâna!

— Numaĭ în stânele ungureştĭ pot să găsesc ce doresc, ḑise el, şi o porni spre sghiaburile munţilor.

Téra Românească şi Moldova eraŭ vestite o dată ca locurĭ de păşune; în munţiĭ şi câmpiele lor îşĭ trimeteaŭ stânele şi ciredile chiar nemţiĭ din ţéra Nemţească ne cum veciniĭ, pentru că fiind hrănite cu iarbă românească, vitele dobândeaŭ o frumuseţe şi o frăgezime care le făcea maĭ cu preţ ca altele. Maĭ cu seamă Ungureniĭ şi Unguriĭ, care aŭ fost în tot-d'auna economĭ de vite cu turme întinse, îşĭ făceaŭ toată gospodăria la noĭ, ceĭ d'ântâiĭ îndeletnicindu-se cu creşterea vitelor micĭ şi cornute, şi ceĭ din urmă cu creşterea cailor care aveaŭ mare preţ, maĭ cu seamă ceĭ ce păşteaŭ caiĭ prin Hanu Râmnic şi prin şesurile din vecinătatea Iaşilor. Aceştĭ bacĭ secuĭ îşĭ păşteaŭ herghelijle prin poenele dealurilor şi pe coastele munţilor, maĭ ales prin sghiaburile Rucăruluĭ şi Bucegilor în ţéra Românească şi prin munţiĭ Vranceĭ şi aĭ Băcăuluĭ în Moldova, pe unde păşunea era cea maĭ grasă şi maĭ priincioasă cailor.

Prin aceste locurĭ se duse să colinde Codreanu ca să'şĭ găsească un şoimulean după placul luĭ. Se duse icĭ, se duse colea, colindă toată Moldova, dar nu dădu

de ce căta, căcĭ cum vedea câte un cârlan roib şi cu părul creţ cum iĭ era luĭ drag, îndată de coamă îl apuca, îl smâcea, şi ca pe o pană îl arunca peste tufe de se ducea d'a berbeleacu până jos în vale. Vĕdênd că în Moldova nu se găseaŭ caĭ după placul sĕŭ trecu în ţéra Românească, visită toate hergheliile din vale, maĭ ales pe cele din Slam Râmnic, dar nu fu maĭ norocos, căcĭ cum punea mâna pe căluşian îl ridica în sus ca pe un paiŭ si 'l prăbuşea cât colo. După ce nu'ĭ rĕmase un colţişor ne colindat, apucă o potecă de muscel, călare pe calul luĭ din tinereţe, o gloabă deja bĕtrână, şi merge spre codru unde 'ĭ era tabărită ceata luându-şĭ cu totul gândul de la ceia-ce căta. Când tocmaĭ era gata să coboare o coamă de deal ca să intre într'o strîmtoare vecină cu graniţa de la Bratocea, de o dată audi un renchezat puternic şi ascuţit care 'l făcu să se oprească în loc şi să se uite în juru'ĭ coprins de mirare.

După ce'şĭ roti bine ochiĭ în juru'ĭ şi nu vĕdu nimic pe coaste, se coborî în albia apeĭ Teleajenul, şi când să treacă gârla, vĕdu un Ungur mocan călare pe un cal roib aprins, nu tocmaĭ mare dar bine legat, care purta în spinare pe mocan şi încă vr'o patru bulzĭ marĭ de sare şi tot mergea sprinten şi în papainoage.

— Aşa cal îmĭ trebuie mie, dise Codreanu în sine; daca l'ar avea Unguru de vêndare 'ĭ aşĭ da fără tocmeală două-sute de rubiele. Bună-diua moţule, dise apoĭ cu voce tare, adresându-se către mocan.

— Mulţumim feţiĭ d-tale, cinstite călătoare, rĕspunse mocanul, scoţându-şĭ din cap căciula cu telerezul cât roata căruţeĭ.

— Dar de unde 'mĭ viĭ vericule? întrebă Codreanu oprindu-se în loc şi făcênd şi pe ungur să se oprească.

— De la ocna Slănicului.

— Și te ducĭ acasă?

— Da, vrênd D-ḑeŭ deseară mânc cu boreasa.

— Dar de unde eștĭ d-ta?

— De la Turches din satul lung, cinstite boer.

— Cum te chiamă pe d-ta?

— Ferchezi Ianoș.

— Ianoș baci al d-tale e calul ăsta?

— Da al meŭ.

— Frumos roibulean! ḑise haiducul netezindu-l pe cap cu mâna. Ia ascultă Ianoșĭ bacĭ, de vânḑare ’ţĭ e calul?

— Ba.

— Nicĭ de schimb?

— Nicĭ.

— Iţĭ daŭ două sute de rubiele.

— Nicĭ o mie.

— Două sute de beșlicĭ.

— Nicĭ o dermilie.

— Două sute de irmilicĭ toţĭ de aur și cu zimţĭ.

— Nicĭ măcar o merţă, căcĭ cal ca ăsta nu se găsesce in toată ţara Ardealuluĭ, voinic la povară și iute la fugă.

— Iţĭ daŭ astă ghebă din spinare și un car mare ferecat cu opt boĭ înjugat și încărcat cu sare de cea albă.

— No! veḑiţĭ de drum voinice, căcĭ amândoĭ têrg nu facem, rĕspunse ţanţoș ungurul; ḑeŭ d’așĭ vinde pe muma roibuluĭ așĭ cumpĕra toată ţara Oltuluĭ cu Făgărașĭ cu tot, și dac’așĭ vrea să vênd și pe roibuleanu așĭ lua tot Ardealul, căcĭ roibu meŭ e cam nebun, trece prin apa Oltuluĭ ca pe drumul mare și să ia cu vêntul la întrecere de nu sciĭ care fuge maĭ iute.

— Așea o fi vericule, rĕspunse Codreanu apucând cu o mână calul de dârlogĭ și cu cea-altă rĕsucin-

du-şĭ mustaţa, dar şi eŭ sunt om cu hatâr pe lume şi nu crez să fiĭ atât de câinos ca să 'mĭ stricĭ hatârul.

— Hatâr, matâr, la mine nu încape, replică ungurul cu ton fudul, chiar d'aĭ fi drăguţul de împărat!

— Zĕŭ! esclamă haiducul, nu te cred căcĭ nu te arată chipul. Dă-te dar binişor după cal fărtate şi să facem schimbul cu voe bună şi inimă deschisă, căcĭ sciĭ vorba celuia, bun e D-ḑeŭ, mester e dracul, munte cu munte nu se întâlnesce dar om cu om se întâlnesce, 'mĭ-o veni şi mie apa la moară şi 'ţĭ oĭ împlini şi eŭ ruga.

— Ce e în mână nu e minciună; te las cu bine, şi dete pintenĭ caluluĭ.

— Aleleĭ Mocănaşĭ dragă, strigă Codreanu cu vocea sa detunătoare, la auḑul căria îngheţaŭ apele; ia staĭ loculuĭ că nu daŭ Tătariĭ, şi nu'ĭ cu lopata ci 'ĭ cu judecata, şi apucă iarăşĭ cu vârtoşie dârlogiĭ caluluĭ şi smâcindu-l puternic strigă aspru: aĭ auḑit tu vre-o dată de un Codreanu mă?

— De căpitanul de hoţĭ? esclamă unguru înfiorându-se şi rotind ochiĭ în juru'ĭ spre pustiul drumuluĭ.

— Eŭ sunt mă, rĕspunse Codreanu cu glas puternic, eŭ sunt ăsta care stă cu tine la tocmeală şi vrea să 'ţĭ cumpere calul.

— Codreanu! escĭ Codreanu! esclamă ungurul îngălbenind.

— Da neiculiţă, Codreanu pe care 'l cunoasce Ardealul şi ungurimea ca p'un cal breaz; oĭ fi auḑit poate de numele luĭ pe la rĕstoacele de la Zagon şi Iacovfalva.

— Căpitane, nu 'ţĭ face păcat cu mine că nu 'ţĭ-am făcut nimic, murmură mocanu cu voce plângătoare.

—Ba 'mĭ aĭ făcut vericule şi încă prea, că m'aĭ ţi-

nut în drum perḑênd o sumedenie de vreme pentru un târguleţ.

— Căpitane, zĕŭ n'am sciut cine escĭ.

— Nu face nimic; ia dăte o leacă jos dupe cal ca să vĕḑ cum îĭ e umbletul, căcĭ daca 'mĭ o place facem têrgul ca să'ţĭ meargă la inimă şi ţie şi mie, iar daca nu p'aci ne e drumul la amândoĭ.

Mocanu se dete jos după cal fără să maĭ ḑică cârc şi dete frîul pe mâna haiduculuĭ; Codreanu cum îl vĕḑu copăcel pe picioare, numaĭ de cât rĕsturnă bulgăriĭ de sare la pământ, apucă calul de coamă şi îl coprinse în braţe ca să'l arunce cât colo, dar calul mocanuluĭ nu era mânzişior să'l sufli să caḑă. Vĕḑênd că nu poate nicĭ măcar să'l salte din loc, îl suci la dreapta, apoĭ la stânga, pe urmă încălică şi îĭ înfipse sub burtă colţariĭ ce purta la imineĭ.

Calul simţind vêrfurile colţarilor scoase o nenchezătură puternică, apucă frâul în dinţĭ şi o reteză la fugă printre stâncĭ şi bolovanĭ, şi fugi pe muchia dealuluĭ cu aşa repeḑiciune în cât văile se limpeḑeaŭ, munţiĭ în câmp se prefăceaŭ şi rîurile se uscaŭ. Mocanul vĕḑênd că haiducul fuge mereŭ şi că maĭ p'apópe era să piară ca năluca din vĕḑul sĕŭ, începu să fluere şi să'şi facă cruce ca de ucigă-l toaca; şi într'o doară îĭ trase o chiuitură sdrăvănă şi strigă cât îĭ luă gura:

— Măĭ Codrene măĭ, întoarcete înapoĭ şi daca nu maĭ vreĭ să 'mĭ daĭ carul cu opt boĭ plin cu sare, dă-mĭ măcar cele douĕ sute de rubiele; dar Codreanu era prea departe şi urechia luĭ nu prea era învăţată cu datul pe la streinĭ.

Vĕḑênd că se înserează şi haiducul nu avea gând de întoarcă, mocanul ḑise bodaproste că n'a păţit'o şi maĭ bocană, puse bolovanu de sare pe spinarea caluluĭ luĭ Codreanu, încălică şi el dasupra şi o porni la pas pe Teleajen în sus.

III.

SARUT MANA CINSTITE PARINTE

Codreanu tocmaĭ la timp îşĭ alesese un cal bun şi sprinten, căcĭ potera descoperind şiritlicul haiduculuĭ, luase toate dispoziţiunile ca să'l urmărească cu spornicie şi să 'l facă să cadă chiar în cursa luĭ. Aşa dar guvernul Moldoveĭ intră în înţelegere cu acela al ţěreĭ Românescĭ ca să pue mâna cu o oră maĭ curând pe teribilul haiduc, biciul arendaşilor despuetorĭ şi spaima cinstiţilor neferĭ, şi întrunindu-şĭ poterele toate într'o armată comună, o împărţi în maĭ multe cete, pe care le puse sub comanda unor oamenĭ cercaţĭ şi ispitiţĭ într'ale haiducieĭ, seimenĭ aleşĭ pe sprânceană din vechia poteră care prigonise pe Bujor şi care cunosceaŭ dint'o sută pe Codreanu şi pe cetaşiĭ luĭ. Comanda astor căpeteniĭ de cetaşĭ fu încredinţată unuĭ grec vestit prin ura ce hrănea pentru haiducĭ şi primejduirea la care se espunea pentru a le veni de hac. Acel grec atât de înverşunat contra haiducilor era tot vechia noastră cunoştinţă, tot bětrânul Pavlache Loghiocopulo care n'avusese de loc parte ca să 'şĭ rěsbune de păţitania de la Copăcescĭ şi se hotărîse a 'şĭ face un nume de măncăuşiŭ de haiducĭ cu care nume vrea o dată, o dată să ajungă la mărire şi la putere.

Codreanu prin emisariĭ sěĭ, aflǎ numaĭ de cât alcătuirele duşmanilor sěĭ, râse de ele şi se puse a le lua în zeflemea tot cu acea imprudenţă care o dată

maĭ maĭ era sĭ'ĭ rĕpue capul. De şi necesitatea îl făcuse să devie maestru în arta dechisământuluĭ şi sĭ poarte cu el în dăsagiĭ după şiaua caluluĭ fel de fel de bórfe care să 'l schimbe cu desăvârşire, totuşĭ el nu făcea nicĭ o dată us de prefácaniĭ, ci umbla pe drum şi se arata victimelor sale cu chipul firesc care 'ĭ dătuse natura, în cât trăsurile feţeĭ sale devenise fórte bine cunoscute, ceia ce înlesnea şi maĭ mult sarcina poteraşilor.

Nu se mulţumĭ numaĭ cu astă imprudenţă, ci credând'o prea ne îndestulătóre, maĭ făcu şi alta; în loc d'a 'şĭ face espediţiunile insoţit deceata sa saŭ de o parte din ea, el se apucă să le sĕvârşească maĭ mult singur, se puse a umbla pe drum maĭ mult singur, a bătători drumurile marĭ şi locurile populate maĭ mult singur, şi ceata sa o împrăscia spre alte puncturĭ opuse, ca la cas de nevoe să nu pótă nicĭ măcar să'ĭ vie într'ajutor. Poteraşiĭ aflară şi astă particularitate şi nu zăbovиră d'a se folosi de ea împanând drumurile cele marĭ din tóte direcţiunele cu iscóde dibace care 'l cunoscea, şi care la cas d'al găsi singur aveaŭ poruncă să se grăbească a da de veste ceteĭ de poteraşĭ cea maĭ apropiată spre a'ĭ veni într'ajutor.

Codreanu fu informat şi despre astă mĕsură, dar el nu'şĭ schimbă învăţul şi înfruntă cu temeritate spioniĭ potereĭ, trecând adesea ars pe lângă eĭ şi lăsându'ĭ să le rămâe intipărit în minte chipul sĕŭ ca să nu maĭ fie uitat chiar de aceia ce nu'l cunosceaŭ; însă când era vorba să 'l prindă atuncĭ se strecura printre degete şi dispărea ca o umbră din mijlocul lor rîdând de deşartele lor cercărĭ şi provocându-ĭ cu nouĭ îndrăsnelĭ. Atâta cutezanţă spăimântă pe poteraşĭ şi'ĭ facu să 'l ia drept o fiinţă supranaturală, drept un Arghir crăişor care cu tichia luĭ Aghiuţă în cap apărea şi dispărea după voe orĭ şi unde'ĭ plăcea

și 'șĭ rîdea de lume fără să încapă chip de rĕsbunare. Pavlache era desperat; el nu credea în fermecătoria haiducului, dar murea de ciudă că hoțul era atât de dibaciŭ și nu putea să'ĭ vie nicĭ măcar el de petrecanie. Tóte însă aŭ un capĕt.

Intr'o ḑi, ḑiua nameḑea mare, Codreanu se întorcea de la un sat în care intrase singur singurel și globise de 50 de pungĭ pe arendașul satuluĭ în mijlocul isprăvniceilor sĕĭ, fiind-că luase de la țĕranĭ dijmă maĭ mare de cât cea legiuită. El era călare pe un șioiman alb vânăt cu stema murgă în frunte și mergea a lene ca omul voios care e mulțumit de treaba ce a făcut și nu are grabă să se întórcă maĭ curând acasă. Pe la o jumĕtate de conac de la acel sat vĕḑu că ese dintr'un han de drum mare un om scund și bine legat, care începu să'l măsóre de sus până jos ca cum ar fi vrut să'l cumpere. El se făcu că nicĭ nu bagă de sémă și 'șĭ urmă calea înainte.

Ca la o aruncătură de săgeată de la cârciumă, Codreanu îșĭ întórse capul așa ca din întâmplare și vĕḑu ca la o distanță de douĕ-ḑecĭ de pașĭ că călărea în urma sa cu pasul mĕsurat după pasul sĕŭ tot omul cel scund. El iarășĭ se făcu că nu 'l vede și 'șĭ urmă calea înainte până ce dete de alt hănișor. Ajungĕnd în dreptul luĭ intră cu calul sub umbrar, descălecă desghețat, legă calul de un par și intră în cârciumióră. Omul cel scund nu făcu ca el, ci se întórse înapoi, puse calul pe gónă și nu se opri până nu se vĕḑu la ușa hanuluĭ de unde plecase. Cum ajunse acolo descălecă, intră repede în întru și peste câteva minute eși însoțit de alt om lung și uscățiv îmbrăcat ca și el în haine de târgoveț, care după ce încălecă și el, porni în galop spre a doua cârciumă unde intrase Codreanu.

Până să n'ajungă în dreptul eĭ ambiĭ drumețĭ se

despărţiră, scundul cârmi la dreapta şi intră intr'o limbă de pădure, iar uscăţivul intră în cârciuma în care intrase Codreanu şi se aşedă aşa ca din întâmplare chiar la masa unde se aşedase haiducul ca să îmbuce ceva. Cu paharele în mână lesne se fac cunoscinţele; cunoscinţa între uscăţivul şi Codreanu se făcu şi maĭ lesne, căcĭ amândoĭ eraŭ vorbăreţĭ, amândoĭ iubitorĭ de bună companie, şi la amândoĭ li se urîse. Uscăţivul mâncă ce mâncă, haiducul bău ce bău, cât ţinu masa vorbi cu comeseanul sĕŭ de multe şi de tóte, fară să'ĭ adresede cea maĭ mică întrebare care sĕ'ĭ escite vre un prepus; pe urmă când se sculă acela ca să plătească şi să se pregătéscă de ducă, plăti şi el şi plecă şi dênsul tot pe drumul apucat de Codreanu. Merse împreună o bucată bună de loc, intrară împreună într'un bunget de pădure şi călăriră unul lêngă altul până ajunse la o răscruce. Acolo îşĭ poftiră unul altuia căltĕorie norocită şi apucară unul la dreapta şi altul la stânga.

Codreanu merse drept înainte fără să se uite înapoĭ şi fară să iuţească pasul caluluĭ, de şi sórele se cam apropiase de scăpătat; însoţitorul sĕŭ însă merse numaĭ o bucată de loc, apoĭ se întórse înapoĭ, apucă pe drumul pe care venise, şi când să iasă din pădure dări un om călare în mijlocul drumuluĭ şi merse drept spre dînsul.

— Eĭ ce aĭ făcut? dise el adresându-se către călăreţul isolat care era tot omul cel scund.

— Bine pace, rĕspunse acela.

— Aĭ ajuns la vreme?

— Eĭ, ba bine că nu; n'am eŭ de surda sub mine cal arăpesc.

— Aĭ dat cu ochiĭ de Pavlache?

— Nu, căcĭ plecase pe la namiedĭ cu Căpitan Afen-

dulea, ca să tae câinilor frundă în urma unor scir mincinóse.

— Cine era în tabără?

— Numaï Spanopulo,

— E bun şi el; a mişcat ce-va?

— A şi plecat cu douĕ-decĭ de neferĭ ca să iasă înaintea haiducului şi să'ĭ tae drumul d'a curmezişiul.

— Nu maĭ atât aţĭ făcut?

— Ti! că prost mĕ socotescĭ! n'avea haiducul de cât să cotească la dreapta orĭ la stânga pe potecĭ necunoscute nouĕ, pe care el le cunoasce pe de rost, şi pe urmă prinde orbul, scoate-ĭ ochiĭ.

— Ce aţĭ maĭ făcut?

— Am trimis pe Leonti cu o ceată de pandurĭ să-l strângă în chingĭ de la dreapta, pe Ianache Alvagide l'am urnit să'l încolţească despre stânga, şi am lăsat pe Ghenciu sêrbu cu o parte din poteraşiĭ luĭ ca să vie în urma mea.

— Bravo; numaĭ d'ar veni maĭ iute.

— Despre asta n'am grije căcĭ 'mĭ am găsit oameni gata şi n'am plecat până ce nu'ĭ am urnit.

— Acum cred şi eŭ că nu ne maĭ scapă din mână.

— Numaĭ drac dac'o fi maĭ poate să se strecoare.

— Aide să ne ascundem până ce sosesc aĭ noştri.

— Ba maĭ bine aide până la rĕscrucea ielelor care e în mijlocul pădureĭ ca să vedem încotr'o o apuca când o simţi că este încolţit, căcĭ aĭ noştriĭ scie unde o să se oprească.

— Bine dicĭ.

Onestele iscoade ale poteriĭ intrară în pădure şi merse împreună până ce ajunse în rĕscrucea în care uscăţivu se despărţise de Codreanu, şi după aceia intrară în bunget, descălicară, scoase frâurile din gura cailor, şi după ce le puse în gură traistele cu nutreţ ca să

nu nenchze, se lungiră pe iarbă verde unul la dreapta și altul la stânga drumuluĭ.

Intra'astă vreme Codreanu îșĭ vedea de drumul sĕŭ în linisce ca cum nicĭ n'ar fi bănuit măcar cursa ce i se întinsese.

Când să iasă din pădure calul sĕŭ de o dată scoase o nechezătură puternică și se opri fără veste în loc și nu maĭ vru să se supue frâuluĭ; ne supunerea inteligentuluĭ dobitoc pân'aci blând ca mielul făcu pe haiduc să fie maĭ atent și să asculte maĭ cu băgare de seamă; atuncĭ i se păru că aude la oare-care depărtare un tropot de maĭ mulțĭ caĭ care se îndrepta spre el și că ḑărea printre frunḑișul copacilor maĭ multe sclipiturĭ de arme, în oțelele cărora se reflectaŭ raḑele soareluĭ apuind.

— O ceată de poterașĭ! murmură el, și numaĭ de cât se întoarse înapoĭ, sumuță caluluĭ într'un chip particular, o rupse d'a fuga ca o vijelie și trecu ca o săgeată pe lângă rĕspântia unde eraŭ ascunșĭ ceĭ doĭ spionĭ.

— A prins de veste tâlharul! esclamă uscățivul, vĕḑêndu'l că trecea ars pe lângă el.

— Dar fi sosit Ghenciu și Leonti cu aĭ sĕĭ c'a să'ĭ tae drumul, murmură scundul.

Codreanu merse ast-fel în goana cea mare aproape o jumătate de oră, căcĭ pădurea era mare, dar se opri iarășĭ loculuĭ aproape de capătul eĭ, vĕḑênd că calul iar nechează și dă semne vĕḑute de nesupunere, și auḑi iarășĭ tropote depărtate.

— Sunt strâns în clește, dar încă nu sunt prins, murmură Codreanu asudând rece; după aceia coti repede la dreapta printr'o miriște de meiŭ semănat într'un luminșĭ de pădure, dar nu se depărtă mult în acea parte căcĭ și despre acolo i se păru că aude tropăte și că vede sclipiturĭ.

— S'a încheiat cu mine, murmură el cotind'o la stânga şi afundându-se în bungetul becesnic prin care nu era croit nicĭ drum nicĭ potecă, şi înfruntând sgărieturile crânguluĭ ce creştea pe sub copacĭ, şi care 'ĭ sfâşia hainele şi înţepa cumplit pe bietul cal. Auḑind după oare-care alergătură tropote de caĭ şi din acea parte, haiducul se opri în loc descuragiat şi ḑise oftând:

— Sunt prins cu desăvârşire! aci o să-mĭ rămâe oasele; să'mĭ fac maĭ bine seama singur ca să nu caḑ şi eŭ pe mâinele gâdeĭ, şi scoase de la brâŭ un pistol, şi ridicându-ĭ piedica îĭ îndreptă gura spre tâmpla dreapta. Când să dea drumu cocoşuluĭ o idee ne asceptată îĭ trecu prin minte şi făcu să-ĭ caḑă mâna în jos cu pistolul ne descărcat şi să murmure în sine: Staĭ că încă nu sunt în mânele potereĭ; maĭ are încă de furcă cu mine; să fac şi cea din urmă cercare şi daca n'oĭ isbuti atuncĭ pistolul 'mĭ este la brâŭ.

In urma asteĭ reflecţiunĭ eşi din stufişiŭ, se opri într'un mic luminişĭ aproape de drumul cel mare, descălică, scoase din desagĭ maĭ multe borfe, între care câte-va sticluţe şi borcănele; se spălă pe obraz cu o parte din conţinutul uneĭ sticluţe care la minut îĭ schimbă pelea obrajuluĭ din smeadă ce era şi cam palidă într'un pârlit roşcat ca a unuĭ om trăit numaĭ sub arşiţa soareluĭ. După aceia scoase altă sticluţă şi cu o apşioară roşcată ce era în ea îşĭ unse nasul şi busele, şi îndată vârful nasuluĭ şi busele se umflară groasnic şi se schimbară într'un roşiŭ vênăt ca bojocul. Apoĭ se spălă cu conţinutul alteĭ sticluţe pe cap, şi pĕrul sĕŭ castaniŭ şi lucios luă o coloare roşcată murdară şi perdu luciul de maĭ nainte ca cum n'ar fi fost uns şi peptenat de când lumea. După ce se vĕḑu ast-fel dichisit, scoase din traistă un briciŭ,

îşĭ rase într'o clipă frumoasa sa barbă, lipi în locu-ĭ o barbă mare şi roşie ca şi pĕrul, îşĭ schimbă cu apa sciută mustaţa în aceiaşĭ coloare şi dete şi pe la sprâncene şi gene cu asemenea apă.

După ce termină cu transformarea capuluĭ, se uită într'un ciob de oglinjoară şi scoase singur un ţipet de mirare, căcĭ nu 'şĭ maĭ recunoascea chipul. Mulţumit de acest resultat, se desbrăcă iute de haine şi încălţăminte, se spălă pe picioare cu apa care 'ĭ înegrise obrazul, maĭ le freacă şi cu niţel praf, se încălţă pe picioarele goale cu nisce imineĭ scâlciaţĭ, se îmbrăcă cu un anteriŭ de duminicaton albastru vĕrgat cu galben, vechĭ şi cam rupt, se încinse cu un brâŭ de coloare închisă şi puse peste anteriŭ o fermenea de lastic supţire neagră maslinie cu coloarea eşită şi o giubea de lustren neagră undelemnie iarăşĭ eşită. Puse apoĭ în cap un potcapiŭ scofâlcit şi unsuros, luă la subţioară o carte aghiasmatar şi un epitrafir de damasc, şi după ce se tranformă din haiduc chipeşiŭ într'un popă de ţéră jerpelit şi cam aplecat spre darul beţieĭ, ascunse hainele sale sub mărăcinĭ, puse peste ele traistele, hamurile caluluĭ şi şiaua şi apoĭ începu să dichisească şi pe cal.

El era alb vânăt, dar nu era aceasta adevĕrata coloare a caluluĭ luĭ Codreanu, ci precum scim roibă ca para foculuĭ: albul acela era numaĭ o coloare dată cu multă dibăcie ; o perie bună de caĭ, o frecătură ţeapănă peste tot corpul, şi iată şoimanul haiduculuĭ reveni în coloarea sa naturală. Acea coloare însă nu era nicĭ de loc potrivită cu hainele luĭ alde moş popa; o apşioară dintr'altă sticluţă fu de ajuns săĭ piardă luciŭ şi să schimbe acel roşu strĕlucitor într'un roşcat murdar şi fără de lustru. După ce 'l vĕḑu atât de schimbat şi rĕmase pe deplin mulţumit de el, îĭ băgă în gură un căpăstru de frînghie, îĭ aşternu pe spi-

nare o velință eșită și ruptă făcută în patru, îi prinse carnea de la spatele copiteĭ din napoĭ ia piciorului s tâng de dindărăt cu o prinzătoare microscopică cu resort care 'l făcea să sciopăteze, apoĭ încălică pe deșelate, asvirli cartea și epitrafiru sub supțioara stângă, rupse dintr'un copaciŭ o nuia verde, își facu cruce, dise Doamne ajută și plecă șontâc, șontâc pe drumul mare spre partea ce apucase înainte d'a se simți urmărit. Când trecu pe lângă rĕscrucea unde stătuse de pândă maĭ adineaurĭ ceĭ doĭ spionĭ, vĕdu poiana acoperită cu o sumedenie de oamenĭ armațĭ și trecu pe lângă eĭ fără să se sfiască.

— Sărut mâna cinstite părinte, dise unul din poterașĭ apropiindu-se de preot.

— D-deŭ să te blagoslovească, rĕspunse cu o voce răgușită plăsmuitul preot, oprindu șĭ gloaba care schiopăta într'una și umbla cu nasul în pământ, și întinse șĭ mâna ca să 'ĭ-o sărute drumețul.

— De unde viĭ părințele? întrebă uscățivul care era și el printre poterașĭ, apropiindu-se și el de preot și uitându-se lung la el și la cal.

— De la Dimienĭ tată, rĕspunse popa cu aceiașĭ voce răgușită.

— Și unde te ducĭ? întrebă omul cel scund care era și el de față.

— La Tăbăcaĭ ca să citesc uneĭ lăuze, căcĭ popa d'acolo a murit d'o lună și n'a maĭ trămis altul de la episcopie.

— Maĭ vĕdușĭ ceva soldațĭ ca noĭ în calea sânții-tale? întrebă un alt poteraș care părea a fi căpetenie.

— Da, i-am vĕdut tăbărîțĭ în rescrucea celor treĭ puțurĭ din marginea drumuluĭ despre valea Rateĭ.

— Dar un voinic cu barba plăviță mititică și cam

căruntă, chipeş la faţă şi călare pe un cal vânăt nu vĕduşĭ pe unde-va?

— Cum de nu? uite maĭ adineaorĭ îl vădui trecând ars pe lângă mine în fuga calului şi apucând rasna printr'o tarla de mohor, în care se înfundă îndreptându-se spre Deduleştĭ prin acel hărţişĭ de pădure mĕruntă.

— Dupĕ el băeţĭ, strigă căpetenia potereĭ adresându-se la o parte din oameniĭ sĕĭ.

— Nu vĕ maĭ fărîmaţĭ cu firea de surda, rĕspunse scundul, că într'acea parte e poposit Leonti şi din mâna luĭ nu scapă nicĭ o păsărică.

— Dar ce se perece p'aci fiilor? întrebă popa cam cu grije, ce v'a făcut să v'adunaţĭ în murgul sereĭ în inima pădureĭ, orĭ drumurile sunt rele şi e temere de niscaĭ-va hoţĭ?

— O să prindem pe vestitul hoţ Codreanu rĕspunnse cu fudulie unul din poteraşĭ.

— Aoleo, sărăcuţ de maica mea! esclamă popa spăimântat, e p'aci p'aproape tâlharul?

— El e voinicul ce aĭ dărit.

— Vaĭ de mine! şi eŭ l'am-spus, strigă preotul frângându-şĭ mânele; aoleo cinstiţĭ boerĭ, oamenĭ aĭ luĭ d-deŭ, creştinĭ adevĕraţĭ, faceţi-vĕ pomană cu mine şi daţi-mĭ un poteraş măcar până să mĕ scoaţă din pădure, căcĭ aminterĭ mĕ mănîncă fript tâlharul.

— Du-te tu Iordache, dise căpitanul adresându-se către unul din poteraşĭ.

— Mĕ duc daca face cinste părintele.

— Fac bucuros păcatele mele, rĕspunse popa, căcĭ nu 'mĭ a nins mie fără să'mĭ degere.

— Daca e aşa haide.

— Vĕ las sănătoşĭ cinstiţĭ boerĭ, şi D-deŭ să vĕ ajute sĕ faceţĭ de petrecanie la toţĭ tâlhariĭ.

— Amin, rĕspunse poteraşiĭ şi lăsară pe popă să depărteze împreună cu Iordache.

Popa și poterașiŭ merse în pace până ce eși din pădure, iar când ajunse la capĕtul pădureĭ popa scoase din buzunarul antiriuluĭ câte-va leițe și le dătu poterașuluĭ; maĭ scoase și un petec de hârtie și dudă ce însemnă câte-va rândurĭ pe el cu o bucată de plumb, ḑise poterașuluĭ:

— D-ta știĭ să citeștĭ?

— Așĭ 'țĭ-aĭ găsit! tot d'aia 'mĭ a fost mie aminte în tinerețe!

— Dar căpitanu știe?

— Stie grecește, dar Apostolache acel nalt spițălat știe și românește.

— Atuncĭ dă-ĭ luĭ acest petec de hârtie și spune-ĭ că e un pomelnic ce'ĭ trimete moș popa ca să 'l pomenească.

Iordache luă hârtia și o băgă în sîn și baniĭ în buzunarul turuecilor, după aceia pofti popi multă sĕnĕtate și se întoarse repede înapoĭ că deja înoptase. După ce se vĕḑu singur, popa descălecă, scoase prinzătoarea de la copita caluluĭ, încălecă iarășĭ și sbură ca vântul în direcțiunea munților.

Poterașiu când se întoarse înapoĭ găsi câte patru cetele adunate la un loc și pe căpitaniĭ lor adunațĭ la sfat. Eĭ vorbeaŭ în gura mare ca cum s'ar fi certat și se învinovățiaŭ uniĭ pe alțiĭ ca cum ar fi avut să 'șĭ impute o mare greșeală.

— Iată ce pomelnic 'mĭ-a dat popa să'țĭ daŭ, ḑise el adresându-se către Apostolache.

Acesta luă hârtia într'un mod machinal, o desfăcu iarășĭ într'un mod machinal și când îșĭ aruncă ochiĭ pe ea scoase un răget de turbare și strigă:

— Ah! vite încălțate și nemernice ce am fost: 'șĭ a rîs hoțul de noĭ cum a vrut și noĭ ca niște îmbrobodițĭ ce suntem nicĭ c'am vĕḑut, ba 'ĭ am sărutat și mâna.

IV

ȘIANTA CARCIUMAREASA

Codreanu își cunoscea ómenii, maĭ cu sémă după îndrăsnețul avertisment ce le trimesese; el scia că avea să fie urmărit cu înverșiunare, de aceia înfipse călcàele în coastele aprigului sĕŭ cal, o retedă la fugă în goana cea maĭ vijelioasă, și cànd eși la luminișiŭ ca sa 'șĭ pérdă urma, coti la dreapta, pe urmă la stânga, apoĭ maĭ așea și merse din zigzagurĭ în zigzagurĭ maĭ bine de o oră prin pădurĭ și prin câmpiĭ, pe dealurĭ și pe văĭ, pe drum bătătorit și pe locurĭ ne umblate, fără altă țintă de cât numaĭ aceia d'a desorienta. pe urmăritorĭ.

Fugind ast-fel in goana cea mare începu să'șĭ lepede hainele ce avea pe el, aruncă într'un crâng potcapiu, într'o bălărie maĭ depărtată giubeaoa, maĭ diucolo anteriu, apoĭ bràu, barba. iminei, până și velința de sub cal, și rĕmàind pe deșelate goni fără preget Vĕḑînd însă că calul începe să tremure sub el și că suflă din nărĭ puternic, atuncĭ stătu pe loc, îl trase de urechĭ și'l netezi pe lângă gàt; apoĭ scóse din sân o cârpă neagră și începu să șteargă calul de nădușeală; dar o! lucru de mirare! cu tótă noaptea care de mult se lăsase pe pământ, tot putea să se vaḑă la lumina luneĭ care eșea din când în când după un nor, că pelea caluluĭ din roaibă ce era se schimba într'un negru abanos frumos și strĕlucitor.

Indată ce 'şĭ vĕḑu calul dichisit, îşĭ şterse obrazul cu aceiaşĭ cârpă care "l făcu negru arămiŭ, apoĭ îşĭ puse în cap o perucă neagră şi creaţă, şi după ce o aşeḑă bine pe cap, reîncălecă din noŭ şi dete iarăşĭ dosul. Daca l'ar fi întâlnit acum un poteraş din ceĭ ce 'l urmărea n'ar fi ghicit cât aminul că acel călăreţ care mergea aşeḑat pe drumul mare făcêndu-şĭ să jóce calul în buestru, că e al de moş popa cel beţiv, saŭ Codreanu cel viteaz; ci ar fi creḑut că avea anainte-ĭ vre-un ţigănaş giambaş care mergea cu armăsarul la târgul de la Râmnic ca să'l vênḑă la obor. Sub astfel de transformare giambaşul nostru nu maĭ avea nevoe să mănânce pământul cu fuga nicĭ să ocolească satele şi locuinţele omenescĭ, ci merse în isichie drept înainte şi când ḑări în depărtare o mică vălvătae de lumină se îndreptă spre dênsa.

Acea lumină eşea din ferestrele uneĭ cârciumioare isolate situată în marginea drumuluĭ mare între Râmnic şi Focşanĭ şi servea de loc de poposire cărăuşilor care mergeaŭ cu grâne la schela turcească din Brăila şi harabagiilor care veneaŭ cu mărfurĭ de cânepă din ţara polecească. In jurul cârciumióreĭ era un cerdac mare îngrădit cu gard şi podit cu tâlpoae lungĭ de stejar, în care încăpea maĭ bine de doă-ḑecĭ de care şi căruţe, şi în jurul cerdaculuĭ o limbă de pădure care se întindea până în marginea satuluĭ Petroasa vecină cu fruntaria Moldoveĭ.

Gurile rele pretindeaŭ că astă cârciumioară ar fi fost când gasdă de hoţĭ cum era până maĭ deunăḑĭ maĭ toate cârciumioarele isolate pe care le a maĭ stârpit rigorile legeĭ licenţelor şi a poliţieĭ rurale, când interposit de contrabandă de mărfurĭ care se strecura printr'acea limbă de pădure care se întindea până în creeriĭ munţilor şi până peste garanţia Moldoveĭ; dar ce nu sunt capabile să bârfească gurele

cele rele de o prăvălie cu alişveriş mare, maĭ cu seamă când daraverile eĭ sunt învârtite de o femeiuşcă văduvă, haitoaşiă şi frumoasă?

Şianta cârciumăreasa văduva răposatul Neagu Cocârstârc fostul propietar al făstoaiceĭ de moşie şi al cârciumioareĭ după ea, era o femee vestită în tot judeţul prin frumuseţea şi vrednicia sa, dar şi ca guralivă şi mechengheră nimenĭ n'o întrecea; făcea marţ pe precupeţul cel maĭ peşicher şi întrecea în isteţime pe negustorul cel maĭ ispitit în şmechelîcurĭ. Toată lumea îĭ ḑicea cruce de voinic, d'aceia nicĭ nu se maĭ măritase după ce a trecut anul văduvieĭ.

Cârciuma eĭ era micuţă, ba chiar plecată într'un peşĭ, dar muşteriĭ alergaŭ de pretutindenĭ la ea, lăsaŭ hanurĭ marĭ şi frumoase şi daŭ năvală sub umbrarul săŭ cu mărtăcei de teĭ, căcĭ vinul era bun, ocaoa dreaptă şi cârciumăreasa sprintenă, veselă şi curată de 'ţĭ era drag să beĭ din mână eĭ şi simţeaĭ că 'ţĭ merge la inimă banul ce cheltuiaĭ în cârciuma eĭ.

Intr'acele timpurĭ pe la alte prăvăliĭ lumânarea se stingea de vreme, căcĭ lumea se culca o dată cu găinele şi drumurile marĭ nu eraŭ îndestul de sigure ca să umble omul pe ele până târḑiŭ fără de nicĭ o teamă; la ea însă lumînarea sta aprinsă până la meḑiul nopţiĭ, căcĭ, cum am ḑis maĭ sus, poposea în bătătura eĭ multe care şi căruţe, şi chirigiĭ beaŭ şi nu se puteaŭ îndura să lase ulceaua din mână fără să asculte veselele snoave ale Şianteĭ ca să se ducă apoĭ să se culce.

In noaptea în care Codreanu se îndreptă spre cârciumioara sa povăţuit numaĭ de întâmplare, cârciuma era plină de muşteriĭ şi cârciumăreasa alerga de colo până colo ca să împace pe toată lumea. In prăvălia eĭ, cum ḑiserăm, eraŭ oamenĭ de toată mâna: drumeţĭ,

şi megiaşĭ, cărăuşĭ şi plugarĭ, târgoveţĭ, negustorĭ şi boernaşĭ călătorĭ, dar nimenĭ nu da în gură de asta, şi fie-care 'şĭ vedea de bĕutul şi de mâncatul sĕŭ, vorbind numaĭ cu cine se cunoscea şi nesinchisindu-se de cine era vecinul.

Şianta se strecura printre eĭ ca o suvelniţă printre rosturĭ, punea icĭ o oală cu vin, dincolo o ploscă cu pelin, maĭ colo o sticlă cu rachiŭ, turna în dreapta, socotea în stânga, era cu urechea deschisă la toate chemările şi satisfácea cu grabă şi voe bună toate cererile, dar când vĕdu că a întârziat de tot, nu se dete leneĭ nicĭ se codi, ci alergă fuga, încuiă poarta cea mare a cerdaculuĭ, încuie uşile de la coşare şi apoĭ veni în cârciumă şi puse obloanele la ferestre, trase zovorul la uşe şi maĭ puse şi o speteadă de lemn gros d'a curmezişul eĭ, ne maĭ fiind dispusă d'a maĭ primiĭ şi alţĭ meşteriĭ.

Insă tocmaĭ când să se pue în dosul tesgheliĭ ca să se odihnească o leacă, audí un tropot de cal în bătătura cărciumeĭ şi numaĭ de cât nişce ciocăniturĭ puternice rĕsunară în uşe.

— Cine e? strigă carciumăreasa depuind pe tarabă o ulcea cu vin şi alergând la uşe.

— Om bun, rĕspunse d'afară o voce bărbătească; deschide iute uşa leică cârciumăreasă.

— E prea târdiŭ leicuţă, rĕspunse Şianta; dute acasă de mi te culcă.

— Nu pot leiculiţă că sunt călĕtor.

— Du-mi-te neică maĭ departe căcĭ la o palmă de loc e altă cârciumă maĭ bună ca a mea.

— Nu pot surăţică că murgul 'mĭ a obosit; deschide o dată că sunt singur singurel şi 'ţĭ oĭ plăti cât opt.

— Zĕŭ nu pot, rĕspunse cârciumăreasa, că şi eŭ

sunt singură singurică, bărbatul nu 'mĭ e acasă şi e târḑiŭ de tot.

— Ci ca deschide o dată, strigă vocea de afară cu nerăbdare, căcĭ nu sunt om d'aceia cum gândescĭ tu, viteaz cu muerele şi fricos cu bărbaţiĭ; deschide leică că 'mĭ moare murgu şi 'ĭ tragĭ pĕcatul.

Şianta se uită lung la ceĭ din cârciumă care tăcuse mîlc de la începutul asteĭ convorbirĭ, şi le făcu semn din cap ca cum ar fi vrut să'ĭ consulte şi pe eĭ.

— Deschide, ḑise unul din nelipsiţiĭ prăvălieĭ, că suntem noĭ aicĭ, şi n'aĭ grije.

— Dar când oţĭ pleca? întrebă cu vocea cam temătoare Şianta.

— Rămânem noĭ până o crăpa de ḑiuă, rĕspunse câţĭ-va chririgiĭ.

Cârciumăreasa oare-cum asigurată trase zăvoarele, dete pârghia jos, descue uşa şi se dete în lăturĭ ca să intre noul venit. Un hohot de rîs isbucni din toate pepturile când vĕḑu intrând în cârciumă un ţigănuşĭ negru, murdar şi pe cât vreĭ de jerpelit.

— Ptiu, bată-te potca de băhanie! esclamă unul din negustorĭ, scuipând jos cu desgust, ce de spaimă şi tevatură pentru un proclet de netot!

— Spargeţi-s'ar solniţele drace! esclamă altul; pentru necuratul de frăţine-tĕŭ lăsarăm noĭ vinul să se încălḑească.

— Hă! hă! hă! hă! lele Şianto, strigă al treilea în gura mare, 'ţĭ aĭ perdut de surda vremea încuind şi descuind uşile pentru o scârbă de arămină.

Aveaŭ şi dreptate oameniĭ să se uite chiondoruşĭ la noul venit şi să'ĭ ḑică orĭ-şi-ce le venea la gură, căcĭ nicĭ treĭ parale nu daĭ pe înfăţişarea luĭ; să'l fi băgat într'o lae de ţiganĭ şi zĕŭ nu 'l maĭ cunosceaĭ aşa era de negru şi de jerpelit sĕracul. Pe trupşorul luĭ nu era altă haină de cât o sdreanţă de cămeşă

ca tăciunele și o pereche de pantalonĭ tăvălițĭ ca vaĭ de lume; încaĭ în capul luĭ nepeptănat și cu pĕrul vâlvoiŭ și în picioarele luĭ nespălate d'aducu-mĭ aminte nu pot dice alt de cât că n'avea nicĭ tu căciulă, nicĭ tu imineĭ, nicĭ măcar opincĭ. Cu toate astea cioroipina noastră nu se firosi de loc de primirea ce întâmpină, se făcu că n'aude nicĭ bechĭ din câte sporovoia lumea în jurul sĕŭ, și trecând ars pe lângă grupele maĭ apropiate, ca cum ar fi trecut cine scie ce goge-mi-te boerul pe lângă o ceată de mojicĭ, se îndreptă spre o masă care din întâmplare era ne ocupată, și după ce se aședă înainte-ĭ, bătu țanțoșĭ în masă ca cine scie ce ipochimen și strigă:

— Eĭ leică cârciumăreasă.

Cârciumăreasa care de când intrase în prăvălia eĭ acest necunoscut rĕmăsese înțelenită lêngă ușe întocmaĭ ca o stană de piatră, trĕsări audind acea voce limpede și rĕsunătoare, și îșĭ aținti ochiĭ spre tavan ca orĭ-care om ce vrea să'și reinprospoteze o amintire deja ștearsă din memorie: pe urmă după ce 'l audi verbind iĭ coborî în jos și îșĭ aținti privirea drept în ochiĭ sĕĭ.

— Leică cârciumăreasă, dise din noŭ streinul.

— Aud, rĕspunse Șianta mișcându-se din loc.

— Fă bunătate de poruncesce vre unuĭ argat să 'mĭ ia calul de sub umbrar și să mi-l ducă în grajd ca să vadă de el, că plătesc orì-ce 'mĭ oĭ cere până într'o para.

— N'am argat, rĕspunse cărciumăreasa; sunt numaĭ singură.

— Daca e așa vin de 'mĭ arată D-ta pe unde să'l duc în curte și unde să'l închid.

— Apoĭ de! e târdiŭ, și nu sciŭ cum am face, murmură Șianta cam codindu-se.

— Aoleo leicuță, să nu mĕ lașĭ de mal că calu 'mĭ

e belaliŭ și trag nădejide să prinz pe el o sumuliță bunicică la bâlciul de poĭ-mâne de la Rîmnic.

— Dar de unde aĭ furat calul măĭ țigane, daca e așa de belaliŭ? întrebă bruse unul din târgoveții drumeți.

— Nu l'am furat mâncate-așĭ rĕspunse țiganul, ci l'am cumpĕrat cu banĭ peșin tot galbenĭ turalii, și tot pe galbenĭ nădăjduesc să-l vând, căcĭ sunt giambașiŭ cum a fost și tata.

— Dar de unde escĭ tu?

— O! tocmaĭ din Periețĭ, departe d'aci mâncați-așĭ gura.

— Să'l vĕd și eŭ că poate ți'l cumpĕr.

— Poftim, dar acum ar fi păcat căcĭ e ostenit și plin de praf și de nădușeală săracul; am făcut șiapte poște cu el de adĭ dimineață pân'acu.

— Ce spuĭ tu mă? așa de bun e?

— Nu mĕ laud, dar pot să dic cu jurămînt că plătesce cât o moșie.

— Să mi'l arățĭ căcĭ fără glumă vreaŭ să daŭ peste un așa giuvaer.

— Sărut mâna cocoane și să nu'țĭ fie cu supĕrare; lasă pe mâine, ca să'l vedĭ diua la soare.

— Fie și mâne, rĕspunse târgovețul întorcêndu-ĭ spatele.

— Aide leicuță, dise țiganul adresându-se iarășĭ către cărciumăreasă.

— Aide, rĕspunse Șianta cam cu îndoială, aprindênd un felinar și făcând iarășĭ cu ochiul la megiașĭ ca să n'o piardă din vedere.

După ce eși afară sub umbrar și închise ușa după el, țiganul se apropie cu gura de urechile Șianti și îĭ dise șorptind:

— Leicuță, scapă-mĕ cum oĭ sci, căcĭ sunt Codreanu; dă-mĕ afund cum te-oĭ pricepe, căcĭ sunt

strimtorat de poteră; na d'o cam dată ăst pumn de rubiele, căcĭ d'oĭ scăpa, pre legea mea de haiduc îţĭ fac o salbă să rămnească la ea şi Doamna luĭ Calimach.

Audind aceste cuvinte Sianta de o cam dată tresări ca cum ar fi călcat pe un tăciune, dar după o clipă de gândire, luă banĭ din mâna haiduculuĭ şi iĭ vîrî în buzunarul şiorţuluĭ ce avea dinainte; după aceia 'l apucă de mână şi 'ĭ dise.

— Vino după mine, că te scot eŭ la luminişiŭ.

— Nu acum că poate să bănuiască ce-va ceĭ din cârciumă şi m'am topit; aide să ducem maĭ întâiŭ calul la un loc ferit şi îndemânatec la fugă, şi pe urmă să ne întoarcem înapoĭ în cârciumă, căcĭ maĭ avem o leacă de răgaz.

Cârciumărésa nu dise nimic ci stinse felinarul, apucă calul de căpĕstru, coti la dreapta, şi după ce ocoli cărciuma, când să ajungă la spatele eĭ, intră într'un zăvoiŭ întunecos cu iarba până la genuche şi apoĭ dise haiduculuĭ care o urmase:

— Lasă calul aicĭ şi aide înapoĭ în cârciumă.

Codreanu făcu precum 'ĭ disese Şianta şi după ce scoase zăbalele din gura caluluĭ ca să pască, eşi din zăvoiŭ, intră împreună cu ea în curte pe o portiţă de din dos, aprinse după aceia lumânarea din felinar şi intră în cârciumă prin uşa de la spatele caseĭ o dată cu cârcimăreasă.

— Acum leiculiţă, dise el când se vădu de facie cu muşteriĭ, dupa ce 'mĭ aĭ căpătuit împărătesce calul, căpătuesce-mĕ şi pe mine; dă-mĭ şi mie ce-va să mănâc: oă, brânză, pastramă, orí-ce s'o găsi cu o bărdacă de vin, şi pe urmă arătă-mĭ un colţişor prin apropriere de grajdu caluluĭ ca să daŭ şi eŭ o leacă ochiĭ în gene.

Şianta iĭ aduse tot ce ceru: brânză, oá peşte sărat, vr'o doĭ cârnaţĭ uscaţĭ şi o ulcea de vin, şi după ce

mâncă și bĕu bine, presupusul țigan poftì noapte bună la ceĭ de față și eși pe din dos ca să se culce. Șianta îl urma ca să'ĭ pregătească streatul în vre-un coșiar, și când se vĕḑu iarășĭ în zăvoiŭ, Codreanu puse din noŭ căpĕstru în gura caluluĭ care păscuse ca pe moșia luĭ, încălecă sprinten pe spinarea luĭ și apoĭ ḑise Șianteĭ:

— Eĭ leicuță acum spune-mĭ pe unde să apuc ca să scap?

— Mergĭ d'a lungul zăvoiuluĭ până trecĭ gârlița, intră apoĭ în pădure și mergĭ înainte, băgând de seamă să aibĭ luceafărul tot spre ochiul drept, căcĭ în ḑorĭ de ḑi d'oĭ umbla fără preget escĭ dincolo de granița Moldoveĭ.

— Ce fel asta e pădurea Gorunuluĭ leicuță?

— Da, rĕspunse cârciumăreasa.

— Atuncĭ 'mĭ e calea cunoscută, iĭ daŭ eŭ de căpătâiŭ și să sciĭ c'o să ne vedem maĭ des.

— Să viĭ sănătos, murmură cârciumăreasa în buze

— Te las cu bine, ḑise haiducul aplecându-se pe șia și până să prindă femeia de veste, țoc, se simțì sĕrutată cu foc pe amândouĭ obrajiĭ, și haiducul dispăru în negura de frunḑișiŭ. In acel minut un fior ne înțeles iĭ învioră tot corpul eĭ, un fier ars iĭ trecu prin inimă și frumoșiĭ sĕĭ obrajĭ se făcură rumenĭ ca para foculuĭ.

Par-că 'ĭ ar fi fost necaz că a fost sĕrutată fără veste de voinic, dar în fundul inimeĭ nu'ĭ părea rĕŭ; par-că ar fi voit să plângă de ciudă și inima iĭ tâcâia ca cum ar fi sburat de bucurie. Se operase în sufletul eĭ o transformare, o învălmășială pe care nicĭ ea n'o înțelegea, și cu cât ea vrea s'o gonească din mintea eĭ, cu atât ea năvălea maĭ sprintenă, maĭ aprigă, maĭ sburdalnică.

Toate aste învălmășelĭ maĭ o țintuiră în loc câte-

va minute întocmaĭ cum o ţintuise maĭ adineaur vederea haiduculuĭ când îl ḑări pentru prima dată, şi ar fi maĭ ţinut'o încă cât-va nemişcată dacă n'ar fi desceptat'o reflecţiunea pericolelor ce ar putea nasce din astă întârḑiere nechibzuită. Când reintră în cârciumă o parte din megiaşĭ plecase pe la casele lor, ceĭ alţĭ adormise cu capetele pe masă şi cărăuşiĭ şi târgoveţiĭ se culcase pe jos pe unde putuse.

Peste o oră şi maĭ bine prăvălia toată fu pusă în picioare de nisce bubuiturĭ puternice şi de nisce vociferaţiunĭ sgomotoase.

— Deschideţĭ, oamenilor stăpânireĭ, strigară maĭ multe vocĭ de afară.

Şianta sări din cămăruţa eĭ sperióşă şi pe jumătate desbrăcată şi alergă iute să aprindă văpaiţa de lumânare; somnoroşiĭ ridicară după mese capetele îngreunate de băutură şi drumeţĭ săriră în picioare.

— Potera! esclamară toţĭ ceĭ de faciă spăimântaţĭ, şi fie-care începu să 'şĭ scruteze consciinţa în adâncul inimeĭ.

— Deschideţĭ, că spargem uşa, strigară iarăşĭ vocile de afară.

Şianta reuşind să aprindă luminarea şi să pue ceva pe ea, aleargă fuga la uşe şi o deschise tremurând. Un potop de oamenĭ năvăli în întru.

— Inconjuraţĭ cârciuma, strigă o pocitanie de om bătrân covăsit şi urât ca păcatul, şi pe nimenĭ să nu lăsaţĭ să iasă d'aicĭ.

După ce i se îndeplini ordinul, pocitania de om care era slut la vedere începu să treacă în revistă minuţioasă pe fie-care drumeţ saŭ beţiv întârḑiat, şi ne mulţumit de cercetarea făcută, se adresă către Şianta şi 'ĭ ḑise:

— Nu maĭ aĭ pe nimenĭ p'aicĭ?

— Nu, murmură ea tremurând.

— N'a maĭ venit nimenĭ aicĭ de vr'o două treĭ ceasurĭ?

— Nu, murmură ea abea în buze.

— Adu-ţĭ aminte şi nu minţi stăpânirea, că apoĭ o paţĭ, strigă pocitu cu asprime.

— Aĭ uitat leicuţă, a venit, un ţigan, un lăeţ, se grăbi a rĕpunde târgoveţu care se găsise muşteriŭ ca să cumpere calul luĭ Codreanu.

— Bine dicĭ, esclamă Şianta cu grăbire, il şi uitasem, bată-l pustia de faraon.

— Unde e acel ţigan?

— Doarme în coşaru vecin cu grajdu unde 'ĭ am închis calul.

— Du-mĕ să'l vĕd.

Se duse, dar peste o clipă se întoarse trăsnind şi bufnind şi făcând un tapagiŭ de 'ţĭ împuia urechile.

— El a fost tâlharul! strigă pocitania bătându-se cu pumniĭ în cap, o clipă am lipsit şi eŭ, şi toate s'aŭ întors pe dos. A fugit şi de astă dată, iar ne a scăpat din mâinĭ, grajdu şi coşarul sunt goale şi portiţa din dos dată de perete. După el băeţĭ că nu mĕ las nicĭ mort.

Peste câte-va minute cârciuma Şianteĭ reintră iarăşĭ în tăcere.

V

VREȚI SA VEDEȚI PE CODREANU?

Luĭ Codreanu în Moldova treburile îĭ mergeaŭ ma bine ca în țeara Românească, nu că doară cunoscea locurile maĭ bine, nicĭ că întêmpina din partea locuitorilor un sprijin maĭ călduros, saŭ că oameniĭ stăpânireĭ eraŭ maĭ pucin vigilențĭ, ci fiind-că terenul era maĭ accidentat, pădurile se țineaŭ lanț una de alta în toate sensurilor, iar nu numaĭ paralel cu munțiĭ ca în țeara Românească, și cursele eraŭ maĭ anevoioase la întins. Dintr'astă causă Codreanu stătu un an și nouĕ lunĭ în Moldova maĭ nesupĕrat de poteră și șĭ organisă în voe cetele și sub-cetele dependinte de el. Intr'acest timp dete de maĭ multe orĭ raita prin Muntenia, făcu călcărĭ destul de însemnate și p'acolo, dar sat nu făcu p'acolo, ci maĭ mult prin Moldova luĭ, prin locurile ilustrate de strĕlucitele vitejiĭ al nemuritoruluĭ sĕŭ căpitan.

Această diastimă de vreme fu pentru el adevĕrata epocă de aur, adevĕrata campanie de vitejie; într'ast scurt timp, numele sĕŭ se făcu vestit, reputația sa spăimântătoare, isprăvile sale de necredut. Prin nenumĕratele și îndrăsnețele sale cete bine organisate inspirase în superstițioasa lume a seculuĭ al XVIII-lea o mulțime de bazagonĭ și reușise s'o facă să crédă că el era o ființă supranaturală.

Scim că toate cetele sale lucraŭ în numele sĕŭ şi că toţĭ comandanţiĭ lor purtaŭ înaintea mulţimeĭ numele sĕŭ; ce făcea Hărgot Codreanu făcea, ce dregea Ţandură Codreanu dregea, ce sĕvârşea Ţarangoĭ Codreanu săvârşia; căcĭ toate eraŭ alcătuite din vreme în adunările lunare din codru Gorunuluĭ împreună cu Codreanu. Mulţimea nu scia cine era Coşmeliţă, Hărgot, ori Codăŭ; ea scia numaĭ pe Codreanu şi numaĭ numele luĭ îl avea în gură, ast-fel că daca se întêmpla ca Ţandură să facă o călcare în Botoşanĭ, Ţărăngoĭ alta în Fălciŭ şi Codăŭ alta în Vrancea, omenirea spăimântată striga: minune! şi să lăţea mereŭ credinţa că Codreanu era o fiinţă supranaturală care se afla pretutindenĭ şi nicăerĭ.

Un om numaĭ scia noima acesteĭ enigme; Pavlache Loghiapopulo ghicise tot secretul planuluĭ luĭ Codreanu şi îşĭ da toate ostenelile ca să'l desjoace şi să dea tertipul pe facie? dar cine să'l creadă pe el? cine să'ĭ maĭ dea ascultare după ce se dăochiase cu atâtea cercărĭ ne isbutite şi cu atâtea boroboaţe pătite? Altul în locul luĭ s'ar fi desperat şi ar fi renunţat, dar el era tare de boacă, ura ce resimţea pentru acest haiduc care'ĭ a jucat atâtea feste era prea mare, şi dorinţa de rĕsbunare prea ardĕtoare în sufletul sĕŭ ca să renunţe la luptă. Jurase peirea luĭ Codreanu şi vrea să se ţie de jurământ.

Tocmaĭ d'asta îĭ păsa haiducuhuĭ, şi tocmaĭ d'asta nu maĭ putea el să dormă, par-că nicĭ usturoiŭ nu mâncase nicĭ gura nu'ĭ mirosea, cu toate puterile discreţionare de care era învestit duşmanul sĕŭ şi în ţara Românească şi în Moldova. El nu se sinchisea de nimic, el nu se maĭ firosea de nimic, ca cum potera nu maĭ esista, îĭ dejuca toate combinaţiunele, îĭ zădărnicea toate planurile, şi mergea cu o îndrăsneală spăimântătoare drept spre ţinta ce 'şĭ alesese.

Amănuntele astei lupte uriașă între poteră și haiducĭ ajunse în cele din urmă până la urechile boerilor celor marĭ din Iașĭ și iĭ puse în mare mirare și spaimă, maĭ ales pe ceĭ ce aveaŭ moșiĭ și care resimțeaŭ maĭ tare c'a alțiĭ resunetul isprăvilor luĭ Codreanu, căcĭ priimeaŭ sguduiturile drept în pungă. Aceștia aflând că uniĭ din arendașiĭ lor aŭ început să 'șĭ ia câmpiĭ ne putênd trăi cu țeraniĭ fără se le facă strâmbătate, că alțiĭ cereaŭ le să scadă câștiurile arendilor, ne maĭ putênd scoate cu binele de la muncitorul sărăcit atâțea pumnĭ cu banĭ, și că ceĭ maĭ mulțĭ s'aŭ lipsit de moșiĭ și s'aŭ apucat de alte treburĭ, ceĭ lovițĭ într'un mod așa de crud în interesele lor, începură a face gură mare și a împlea aerul de hautul blestemelor și reclamațiunelor lor, iar ceĭ ce n'aveaŭ moșiĭ ci numaĭ banĭ ghiață închișĭ bine în lădi ferecate. făceaŭ mare haz de toate aste bociturĭ, și spuneaŭ în gura mare că ar fi bucuroșĭ să vadă în față pe acel hoț îndrăsneț ca să știe ce poamă era.

Unul din ceĭ ce 'șĭ arăta în mod maĭ stăruitor această dorință era coconul Dinicu Catargiŭ, vĕr cu rĕposatul luĭ tovarășŭ Ilie, om cu trecere mare la curte care avea multe moșiĭ și multe pungĭ în lădă, dar n'avea teamă de Codreanu căcĭ arendașiĭ luĭ plăteaŭ arendĭ maĭ cumpătate și eraŭ silițĭ de proprietar să se poarte maĭ omenos cu țeraniĭ. Dênsul era cel maĭ doritor d'al vedea, căcĭ se temea de el maĭ puțin ca alțiĭ, și dise de maĭ multe orĭ în veleag că ar fi fost bucuros să fie visitat de teribilul haiduc la moșia sa Golășeĭ din județul Covurluĭ.

Intr'o dí cam dupĕ prînz boeru sta în prepeleagu de d'asupra chioșculuĭ din mijlocul viei sale, și sorbea în isichie dintr'un feligean aromatic zeamă de moca amestecată cu cacao și dintr'un ciubuc lung fumul parfumat de letachie, adică cum s'ar fi dis p'acele

vremurĭ boerul era la tabiet spre a'ĭ conipsi mâncarea.

Pe când sta ast-fel rĕsturnat pe o sofa moale şi comodă şi mintea sa rătăcea a lene prin lumea nălucirilor celor maĭ fantastice, un arnăut sui cu paşĭ uşiorĭ învârtita scară a foişoruluĭ şi se ivi în pălimar drept înaintea sofaleĭ boereştĭ.

Boerul visa, dar era cu ochiĭ deschişĭ, ast-fel că ḑări numaĭ de cât pe ciocoiŭ că 'ĭ sta înaintea ca sfântu arhanghel.

— Ce vreĭ porc de câne? ḑise cam restit Cătargiu scoţênd imomeaoa ciubucului din gură.

— Măria ta 'ţĭ a sosit o sumă de mosafirĭ.

— Cine şi cine? esclamă boerul trezindu-se de tot.

— Nu 'ĭ cunosc Măria ta.

— Cum se poate? tu cunoştĭ pe toţĭ prieteniĭ şi pe toate rudele mele.

— Ci că sunt tocmaĭ din Bucureştĭ.

— Din Bucureştĭ! esclamă coconu Dinicu cu bucurie; brovo, aferim; tocmaĭ mi se urîse mie. Trebue să fie nenea Stefánache saŭ Bárbucică.

— Nu sunt veriĭ măriĭ tale căcĭ iĭ cunosc pe toţĭ; n'am fost cu Măria Ta anţărţ la nunta luĭ coconu Grigoraşcu?

— Bine ḑicĭ; în sfârşit cine o fi fie bine veniţĭ; adu-mĭ fuga iminei să trag meşiĭ în eĭ şi dute de le deschide casele cele marĭ şi poftesce-ĭ în întru.

— I'am poftit măria ta şi pe urmă am alergat la Măria Ta.

— Bravo, aşa te voiŭ; acum du-te de ḑi balagradineĭ de Nicolache să 'mĭ sucească gâtu la câte-va perechĭ de puĭ şi curcanĭ, şi ḑi-ĭ să 'mĭ facă o baclava cum îmĭ place mie.

— Nicolache a sărit la vatră îndată ce a zărit rădvanele cu mosafirĭ intrând în curte.

— Foarte bine a făcut; daca e așa și daca voĭ ațĭ îngrijit de toate, ia-mĕ de subțiorĭ și sprijinesce-mĕ ca să coborâm scara.

Peste câte-va minute boerul intră în salonul cel mare în care ascepta vre o patru boerĭ în cap cu ișlicele cât roata caruluĭ, și rĕmase în prag uluit căcĭ nu cunoscea pe nicĭ unul din eĭ.

Pe atuncĭ ospitalitatea românească era proverbială; casa bogatuluĭ ca și a sĕraculuĭ era în orĭ-ce oră deschisă nu numaĭ rudelor și prietenilor, dar și drumeților necunoscuțĭ, și masa le era la moment întinsă și împodobită cu toate îmbelșiugările; de aceia surprisa luĭ Dinicu Catargiu nu ținu atâta de mult cum ar fi ținut astă-dĭ pentru orĭ-cine care 'șĭ ar fi vĕdut casa năpădită de necunoscuțĭ; așa dar după o clipeală numaĭ de îndoială trecu pragul și intră în întru cu surâsul pe buse.

— Mĕ ertațĭ de supĕrarea ce v'am făcut, arhonda-mu, dise unul din mosafirĭ inaintând spre gazdă.

— Ce se potrivesce? esclămă Catargiu; din potrivă 'mĭ ațĭ pricinuit mare bucurie că mi'ațĭ cinstit casa și nu 'mĭ ațĭ ocolit găsduirea.

— De mult ardeam de dorință să mĕ învrenicesc a călca pragul înălțimeĭ voastre, dise același mosafir, dar multă vreme am stat pe gândurĭ până ce m'am hotărît să 'țĭ pricinuesc astă zătihneală.

— Aĭ făcut foate rĕŭ boerule, că aĭ stat multă vreme la îndoială rĕspunse gasda casa și masa Catargiuluĭ e tot-d'auna gata spre slujba acelor ce 'ĭ iubesc. Dar bine pentru D-deŭ ce stațĭ în picioare? poftim boerĭ D-v, luațĭ loc pe sofale arhonda-mu și fițĭ ca la D-v. acasă.

Boeriĭ se aședară sfioșĭ pe marginea sofalelor, ișĭ scoase din cap ișlicele și rĕmase numaĭ cu fesurile, apoĭ în urma maĭ multor rugăciunĭ și temenele din

partea gasdeĭ, lepădară și binișile și iminei, și rĕmâind numaĭ în antirie și ilece și în picioare numaĭ în meșĭ roșiĭ saŭ galbenĭ după gustul fie-căruia, imitară pe gasdă, se suiră în gogoțul divanurilor și încolăciră picioarele sub eĭ, făcêndu-se roată împrejurul uneĭ mĕsuțe rotundă și pitică de lemn de abanos încrustată cu sidef și argint și împodobită cu felurite florĭ și figurĭ fantastice.

După ce luară cu toțĭ loc, gasda bătu din palme și intrând arnăutul îĭ dete poruncă să aducă dulcețurĭ, cafele și sorbeturĭ.

Cu cafeaua dinainte și ciubucul în mână omul devine comunicativ și maĭ familiar; sfiala dispare, gura se descleștează și busele maĭ cu înlesnire scăpă aceia ce are în gușe. Catargiu care cunoscea bine slăbiciunile omenescĭ, nu lăsă să'ĭ treacă prilejul pe dinainte, și profită cu dibăcie de astă ocasiune spre a afla cu cine avea a face.

— Suntețĭ Bucureștenĭ? întrebă el pe oaspețiĭ sĕĭ după ce eși ciocoiul și sorbi de câte-va orĭ din ceașcă.

— Neaoși bucureștenĭ, rĕspunse acela ce grăise de la prima dată.

— Se cunoasce, că și graiul vĕ dă de gol; frumos orașiŭ!

— Frumos dar prea noroios.

— Care e maĭ breaz? Galațul nostru când plouă se schimbă în adevĕrat băltac, pe când Bucureștĭ... am fost de vr'o douĕ orĭ acolo și nu m'am înecat ca aicĭ, căcĭ ulițile cele marĭ sunt pardosite cu podinĭ. In orașiŭ locuițĭ saŭ la țară?

— O! se cunoaște că suntețĭ Moldovenĭ, căcĭ nu cunoaștețĭ păcatele noastre celor de peste Milcov, rĕspunse boerul bucurescean; stăpâniĭ de moșiĭ din Moldova staŭ pe la țară și îșĭ vede singurĭ de gospodărie, pe când noĭ propietariĭ de dincolo ne grămădim în Bu-

cureştĭ ca să înghiţim noroiul şi praful luĭ, şi moşiele le dăm pe mâna arendaşilor de se alege praful de ele.

— Unde staţĭ în Bucureştĭ?

— In uliţa croită de Constantin Vodă Brâncoveanu care duce la moşia sa ce se numeşte Mogoşioaia.

— O ştiŭ, căcĭ şi veriĭ meĭ Catargii locuesc tot pe ea.

— Iĭ cunosc; ba chiar îmĭ sunt prieteniĭ, maĭ cu seamă coconu Stefănache.

— Se vede că el v'a vorbit de mine?

— Ba nu, ci coconu Niculache Văcărescu cu a căruĭ moşie mĕ învecinesc şi care chiar 'mĭ a dat un pitac scris chiar de mâna sa ca să vi'l daŭ în mână

— Avețĭ vr'o scrisoare de la nenea Niculache? strigă coconu Dinicu tresărind de bucurie; ah! daţi-mĭ-o, daţi-mĭ-o şi fiţĭ de o mie de orĭ bine veniţĭ, căcĭ cu astă veste 'mĭ aţĭ pricinuit cea maĭ mare fericire.

Mosafirul care grăise pân'acum, scoase din sîn o maramă albă cusută cu florĭ de fir de aur şi argint, din maramă scoase o hârtie leon înfăşurată şi ticluită frumuşel, şi din hârtie un plic închis şi pecetluit cu o pecetie mare roşie pe care îl dete în mâna gasdeĭ. Catargiu apucă plicu cu bucurie, sărută pecetia cu dragoste, pe urmă rupse hârtia pe lângă pecetie ca să rămâie întregĭ nobilele arme ale Văcăreştilor incrustate pe ceară, şi desfăcând scrisoarea, îşĭ aruncă cu lăcomie ochiĭ spre interiorul eĭ şi îĭ sorbi conţinutul într'o înghiţitură.

Scrisoarea era scurtă dar coprindĕtoare; ea recomanda dragosteĭ gasdeĭ pe prietenul şi vecinul sĕŭ comisul Ienache Căminăreanu şi pe ceĭ treĭ fraţĭ aĭ luĭ, Teodosie: Zamfir şi Răduţu care aŭ plecat să visiteze Moldova de plăcere şi il ruga să 'ĭ primească ca pe el însuşĭ.

— Cu toată dragostea şi iubirea, strigă Catargiu

după ce termină cu lectura, şi numaĭ de cât sări din loc, şi işĭ sărută mosafiriĭ cu poftă şi tragere de inimă, căcĭ aşea se iubeaŭ şi se cinsteaŭ între eĭ boeriĭ ceĭ adevăraţĭ într'acele vremurĭ. Mosafiriĭ ca maĭ tinerĭ sărutară mâna gasdeĭ şi se strânse cu toţiĭ într'o îmbrăţişare frăţească.

— Alecachi, Alecachi strigă după aceia boerul bătând din palme, Alecache, adaose după ce intră arnăutul în casă, ḑi luĭ Costea să încalice iute pe cal şi să alerge într'o fugă pe la Logofĕtu Ianache Cuza saŭ la Vornicu Iordache Jora şi pe la ceĭ alţĭ vecinĭ şi prietenĭ aĭ meĭ spre a'ĭ pofti să vie aicĭ, că ne a sosit mosafirĭ de la Bucurescĭ trămişĭ de nenea Niculache Văcărescu, şi avem diseară petrecere şi ziafet mare. Dar să le spuĭ să vie negreşit, înţelesum'aĭ?

— Da cocoane, rĕspunse arnăutul eşind în fuga. Seara într'adevĕr fu mare ziafet; vecinĭ veniră în pĕr, căcĭ petrecerile eraŭ rare p'acele vremurĭ şi mosafiriĭ de la Bucurescĭ şi maĭ rarĭ; o masă de gargantua, cum numaĭ pe atuncĭ se punea înaintea oaspeţitor, fu întinsă pe la patru în privdorul cel larg din faţa caselor, o pereche de lăutarĭ, balaurĭ de mâncaŭ foc se aşeḑară în pălimar şi maĭ multe demigiane cu Cotnar şi Odobescĭ, scoase din fundul pivniţeĭ fură înşiruite pe lângă pereţĭ la îndemâna oaspeţilor.

Nu vom maĭ enumera mulţimea şi bunătatea bucatelor care fură înghiţite de mosafirĭ şi de gasdă cu o poftă de provinţial, nicĭ chiar închinările ce făcură şi paharele ce înghiţiră, căcĭ am face un înşirăte mărgărite fără de sfârşit; ne vom mărgini numaĭ d'a spune că pe la aprinsul lumînărilor, gasda, veciniĭ şi mosafiriĭ luase luleaoa neamţuluĭ în cât fesurile din cap le a-

junsese pe sub masă şi pantofiĭ din picioare printre plăcinte şi baclavale.

P'atuncĭ sciaŭ oameniĭ sĕ petreacă, p'atuncĭ sĕ făceaŭ beţiile cu coadă şi simţea omul ce e veselia, iar nu aḑĭ când procleta de cuviinţă te leagă de mânĭ şi de picioare şi nu te lasă să te càrmescĭ cum îţĭ place. După ce se matosiră bine sdravăn, ipochimeniĭ noştri se sculară de la masă, îşĭ prinse pulpanele ancerielor în brîŭ, câţĭ maĭ păstrase conduriĭ in picioare iĭ lepădară cât colo şi începură să joace în meşĭ fel de fel de jocurĭ românescĭ şi grecescĭ de duduia casa şi se cletina pereţiĭ din temelie.

După ce obosiră de se gunoiră, oaspeţĭ se împrăsciară ca puiĭ de poterniche prin nenumĕratele cămărĭ ale caselor boerescĭ, pe unde apucară, şi 'ĭ fură sântul pe unde 'ĭ găsi. Dar pe atuncĭ beţia nu 'şĭ prea rîdea aşa lesne de om, bea voinicul de svânta pămêntul până să se matosească, căcĭ pe atuncĭ capetele eraŭ sdravene şi nu se dovedeaŭ cu una cu douĕ.

După câte-va ore de somn, atât cât trebui slugilor şi lăutarilor să îmbuce ceva şi să deretece prin case, fumul vinuluĭ dispăru din capetele mesenilor, somnul se duse de o dată cu beţia, şi pe la ḑece ore înainte de mieḑul nopţiĭ toţĭ eraŭ copăcel în picioare cam tiriachiĭ dar teafirĭ şi sănătoşĭ.

Cum se treḑiră se puse iarăşĭ la masă, căcĭ pe atuncĭ stomcurile eraŭ tot aşa de solide ca şi capetele, şi slugile sciaŭ din esperienţă că după un prânz îmbelşugat avea să urmeze o çină şi maĭ îmbelşugată; furculiţile începură iarăşĭ să funcţioneze, de şi eraŭ de curând întroduse pe la mesele boerescĭ, care până atuncĭ mâncąse cu mânele după sistemul turcesc, şi paharele să se deşerte cu îndoită furie.

Atuncĭ fălcile iar începură să se descleşteze, limbile iar să se ascuţă, convorbirea iar să se animeze

și càntecele și chiuiturile să se succedeze unele după altele.

— Eh! așa înțeleg și eŭ viața! exlamă unul din vecinii gasdeĭ; cu paharul in mână și cu mosafirii la masă nu ți se urasce nicĭ o dată, nicĭ scii ce e frica.

— Frica! esclămă Catargiu trântind greŭ paharul pe masă; nicĭ n'am sciut'o de când sunt, nicĭ nu voiŭ s'o sciŭ cât oĭ trăi.

— Ia lasă vecine și nu vorbi într'un ceas rĕŭ, replică Ianache Cuza; adu-ți aminte de povestea vorbeĭ care dice că nu aducece anul ce aduce ceasul și nu scie de maĭ nainte omul ce e în stare să facă în vreme de primejdie.

— Ba eŭ sciŭ ce fac și ce trebue să fac la vreme de nenorocire; îmĭ păstrez capul neametit și mintea întreagă.

— Ḑi feresce Doamne de ceas rĕŭ, murmură mosafirul din Bucurescĭ cel vorbareț.

— Ba nu ḑic de loc, rĕspunse gasda aprins, căcĭ sciŭ ce e primejdia, și am înfruntat'o de maĭ multe orĭ ca căpitan în oștile Rusescĭ în rĕsboiul Muscalilor cu Turciĭ și n'am tremurat nicĭ m'am înfricoșat de dênsa.

— Nimenĭ n'a vrut să 'țĭ vorbească de frica dupe câmpul de luptă, replică Cuza; acolo în facia ceruluĭ și a tovarășilor de luptă, mirosul prafuluĭ te îmbată, sunetul muzicilor te înflăcărează și pilda fraților te împinge spre fapte mĕrețe.

— Altă frică nu găsesc putincioasă, rĕspunse Catargiu.

— Nu! esclamă Logofatul Ianache, dar când te aĭ pomeni stând în casa D-tale în isichie înconjurat de o ceată de făcătorĭ de rele care 'țĭ leagă argațiĭ, îțĭ ciopătesce arnăuțiĭ și ridică asupra'țĭ cuțitul uciga-